

Emmaboda kommun
Bildningsförvaltningen

Verksamhetsplan och systematiskt kvalitetsarbete i Emmaboda kommuns kommunala förskolor HT 2016 – VT 2019

Resultatrapport för förskolan Lillegården.

Innehåll

1.	Resultat av verksamhetsutvecklingen	4
1.1	Utvecklingsområden	4
1.1.1	Demokrati (Barns inflytande – LpFö 2.3)	4
1.1.2	Mångfald (Normer och värden – LpFö 2.1)	5
1.1.3	Naturvetenskap och teknik (Utveckling och lärande – LpFö 2.2).....	5
1.1.4	Förskola och hem – (LpFö 2.4).....	6
1.2	Analys och bedömning	7
1.3	Identifierade utvecklingsbehov.....	8
2.	Bakgrund/Syfte/Nulägesanalys	10
2.1	Bakgrund.....	10
2.2	Syfte	10
2.3	Nulägesanalys	11
2.3.1	Demokrati Augusti 2016.....	11
2.3.2	Mångfald – Augusti 2016	11
2.3.3	Naturvetenskap och teknik – Augusti 2016.....	12
2.3.4	Förskola och hem – August 2017	13
3.	Mål att sträva efter.....	14
3.1	Demokrati	14
3.1.1	Läsåret 2016/2017.....	15
3.1.2	Läsåret 2017/2018.....	16
3.1.3	Läsåret 2018/2019.....	16
3.2	Mångfald.....	17
3.2.1	Läsåret 2016/2017.....	18
3.2.2	Läsåret 2017/2018.....	19
3.2.3	Läsåret 2018/2019.....	20
3.3	Naturvetenskap och teknik	21
3.3.1	Läsåret 2016/2017.....	21
3.3.2	Läsåret 2017/2018.....	22
3.3.3	Läsåret 2018/2019.....	23
3.4	Förskola och hem.....	24
3.4.1	Läsåret 2016/2017.....	24
3.4.2	Läsåret 2017/2018.....	24
3.4.3	Läsåret 2018/2019.....	25
4.	Innehåll – processen	26
5.	Organisation	26
6.	Tidsplan	27

7.	Uppföljning – Utvärdering	28
8	Framgångsfaktorer	28
8.1	Läsåret 2016/2017	28
8.2	Läsåret 2017/2018	30
8.3	Läsåret 2018/2019	30
9.	Hinder och utmaningar	30
9.1	Läsåret 2016/2017	30
9.2	Läsåret 2017/2018	32
9.3	Läsåret 2018/2019	32
10.	Bilagor	33
10.1	Bilaga 1 – Handlingsplan Modersmålsstöd.....	33
10.2	Bilaga 2 – Arbetsrutin Modersmålsstöd.....	35
10.3	Bilaga 3 – Emmaboda vår framtid	38
10.4	Bilaga 4 – Gemensamt kalendarium 2016-2017	40
10.5	Bilaga 5 – Gemensamt kalendarium 2017-2018	42

1. Resultat av verksamhetsutvecklingen

1.1 Utvecklingsområden

1.1.1 Demokrati (Barns inflytande – LpFö 2.3)

1.1.1.1 Läsåret 2016/2017

Kommun	<p>Överlag ser vi ett bra resultat gällande värdegrundsarbetet som grund för arbetet med demokrati. Alla inom verksamheterna har blivit bättre på att möta och bemöta varandra och acceptera varandras olikheter och se dem som styrkor. Alla är mer benägna att hjälpa varandra och lösa konflikter på ett positivt sätt.</p> <p>Barnen har fått större möjlighet att uttrycka sina egna åsikter, både genom verbalt och icke-verbalt språk, och vad de anser vara rätt och fel i sammanhangen där de vistas.</p> <p>Pedagogerna har blivit bättre på att se barnens intressen och låta det ligga till grund för verksamheten. Utifrån detta har barnen fått möjlighet till meningsfulla val av vad de vill fylla sin dag med. På många avdelningar utgör morgonmöten med barnen en bas för hur dagen kommer att läggas upp och ger barnen en större förståelse för hur dagen hänger ihop.</p> <p>Vi ser att det finns ett behov att fortsätta fokusera på detta område, samla ihop de goda exemplen som vi har inom kommunen och sprida dessa så det som görs bra kan komma fler barn till gagn.</p>
Förskola	<p>Barnen är mer medvetna om vad som är ok eller inte.</p> <p>Barnen har fått en större tilltro till sin egen förmåga.</p> <p>Barnen kommunicera mer med varandra vid konflikter och försöker lösa det på egen hand.</p> <p>Haren: Barnen är mer medvetna om vad som är ok eller inte. Barnen hämtar en pedagog om de känner att de inte klara situationen själva. Vi har förväntat oss att de ska förstå vad som är rätt och fel.</p> <p>Myran: Barnen har fått en större tilltro till sin egen förmåga när det gäller på-/avklädning och att tvätta händerna de försöker själva utan protester, och klarar mer än tidigare, vi har arbetat med detta i små grupper och gett barnen tid. Barnen har själva börjat använda sig av stopphanden och många av barnen respekterar den. Barnen har även börjat dansa och leka mer med varandra.</p> <p>Äventyret: Barnen vågar ta kontakt med fler barn och har hittat nya kompisar. Barnen utforska nya miljöer än vad de brukar.</p> <p>Barnen kommunicera mer med varandra vid konflikter och försöker lösa det på egen hand.</p> <p>Barnen har lärt sig respektera varandra, plocka undan efter sig.</p>

1.1.1.2 Läsåret 2017/2018

Kommun	
Förskola	

1.1.1.3 Läsåret 2018/2019

Kommun	
Förskola	

1.1.2 Mångfald (Normer och värden – LpFö 2.1)

1.1.2.1 Läsåret 2016/2017

Kommun	<p>På flertalet av våra förskolor har antalet olika talade språk ökat och gjort att vi behövt tänka kring vårt arbetssätt. Det har varit en utmaning och en svårighet att övervinna och vi är på väg åt rätt håll. Vi har kunnat anställa pedagoger med samma modersmål som många av barnen och detta är en stor tillgång för alla barn och familjers trygghet inom våra förskolor.</p> <p>Mycket i det positiva grundas i barns inneboende nyfikenhet för varandra, deras vilja och drivkraft att kommunicera och pedagogernas medvetna synliggörande av olikheter.</p> <p>Uppstarten av läsåret 17/18 har synliggjort att området är något vi behöver arbeta aktivt med hela tiden för att inte falla tillbaka till oönskade beteenden och uttryck och att vi inte kan se det som avslutat.</p>
Förskola	<p>Vi har olika nationaliteter i gruppen och utnyttjar deras språkkunnande vid olika situationer. Barnen vill lära av varandra.</p> <p>Vi har ett bra klimat i vår barngrupp och barnen har blivit trygga med varandra.</p> <p>De flesta barnen känner empati och förstår andras perspektiv.</p> <p>Haren: Barnen sitter nu bredvid vem som helst utan att protestera vid måltider. När vi går på promenader, så håller de vem som helst i handen.</p> <p>Vi har olika nationaliteter i gruppen och utnyttjar deras språkkunnande vid olika situationer. Barnen vill lära av varandra.</p> <p>Myran: Barnen behåller den acceptans de haft tidigare. Vi har ett bra klimat i vår barngrupp och barnen har blivit trygga med varandra. Barnen blir glada när de ser varandra och välkomnar varandra när de kommer. De är inte ledsna när de lämnas.</p> <p>Äventyret: Barnen har blivit bättre att lyssna på varandra även på fria leken.</p> <p>Barnen har lärt sig reflektera och ge uttryck för egna tankar och uppfattningar.</p> <p>De flesta barnen känner empati och förstår andras perspektiv.</p>

1.1.2.2 Läsåret 2017/2018

Kommun	
Förskola	

1.1.2.3 Läsåret 2018/2019

Kommun	
Förskola	

1.1.3 Naturvetenskap och teknik (Utveckling och lärande – LpFö 2.2)

1.1.3.1 Läsåret 2016/2017

Kommun	<p>Flertalet förskolor valde underområdet Djur och natur samt Hållbar utveckling och har därigenom sett en ökad kunskap hos barnen och pedagogerna kring närmiljön och de djur som lever där. Genom bland annat skrapplockardagar har alla fått en upplevelse av och större förståelse för allemansrätten och det gemensamma ansvaret vi har för vår miljö och varför det</p>
--------	---

	<p>finns ett behov av återvinning och hushållande med våra gemensamma resurser (t ex vatten).</p> <p>Några förskolor har arbetat med Bygg och konstruktion vilket har gett barn och pedagoger ökade kunskaper kring bland annat hållfasthet och byggteknik. De har också fått en förståelse för behovet av ett ”byggspråk” där gemensamma begrepp och uttryck behövs för att kunna förklara t ex en ritning eller en konstruktion.</p> <p>Arbetet med naturvetenskap och teknik har gått hand i hand med skapande för att ge barnen fler möjligheter att utforska det valda området och har gett alla ökade kunskaper både inom skapande men också genom angränsande områden, t ex matematik, materialkunskap, språk, begreppsutfattning och rumsutfattning.</p>
Förskola	<p>Vi har sett att barnen har blivit mycket intresserade, kunniga och uppmärksamma på vad som finns i naturen, både det som ska finnas och inte finnas i naturen</p> <p>Barnen känns tryggare utomhus än tidigare och de vågar sig ibland iväg på egna äventyr.</p> <p>Vi har lärt barnen att man måste vara rädd om naturen (inte bryta grenar)</p> <p>Barnen har lärt sig flera djurnamn och växtnamn.</p> <p>Haren: Vi har sett att barnen har blivit mycket intresserade, kunniga och uppmärksamma på vad som finns i naturen, både det som ska finnas och inte finnas i naturen.</p> <p>Barnen är väldigt duktiga på att konstruera saker när vi är i ateljén.</p> <p>Myran: Barnen känns tryggare utomhus än tidigare och de vågar sig ibland iväg på egna äventyr. De har även börjat leka och ta efter de äldre barnen ute på gården mer än tidigare. De har börjat röra sig mer fritt när vi varit i skogen och i den stora lekparken.</p> <p>Äventyret: Barnen har lärt sig inte skräpa ner i naturen. Vi har även haft skräpplockardagen.</p> <p>Vi har lärt barnen att man måste vara rädd om naturen (inte bryta grenar)</p> <p>Barnen har lärt sig flera djurnamn och växtnamn.</p>

1.1.3.2 Läsåret 2017/2018

Kommun	
Förskola	

1.1.3.3 Läsåret 2018/2019

Kommun	
Förskola	

1.1.4 Förskola och hem – (LpFö 2.4)

1.1.4.1 Läsåret 2016/2017

Infördes hösten 2017.

1.1.4.2 Läsåret 2017/2018

Kommun	
Förskola	

1.1.4.3 Läsåret 2018/2019

Kommun	
Förskola	

1.2 Analys och bedömning

1.2.1 Läsåret 2016/2017

Kommun	<p>Överlag så har samtliga arbetslag blivit mer medvetna om hur vi skriver mål inom förskolans verksamhet. Även språkbruket kring detta har utvecklats. Däremot behöver vi sätta mer fokus på varför målet valdes och i vilket syfte samt att målen inte är pekpinnar utan något som ger pedagogerna och verksamheten ett fokus/en inriktning.</p> <p>Projektstrukturen och, framförallt, utvärderingsstrukturen har gjort reflektionsarbetet lättare och tydligare vilket i sin tur underlättat utvärderingsarbetet.</p> <p>Många förskolor upplever fortfarande att mycket planeringstid försvinner och många arbetslag upplever sig oförberedda på de möten som ligger utanför arbetstid i barngrupp. Vi behöver bli tydligare med att hänvisa till det gemensamma kalendarier där hela läsårets planering finns och att det är upp till varje förskola att lägga scheman och planera arbetet utifrån dessa datum och tider.</p> <p>Att arbeta i mindre grupper upplever flertalet som en oerhört positiv erfarenhet som ger mer kvalitet till verksamheten. Vi fortsätter att driva denna linje för att fler ska få uppleva detta.</p> <p>Barnsyn och värdegrundsarbete spretar inom kommunen och det är något vi behöver fokusera på under arbetslagens och gemensamma diskussioner.</p> <p>Önskemål framkommer att få mer tid för föreläsningar och diskussioner. Detta tolkar vi som att pedagogerna ser en nytta av detta vilket är positivt och kommer arbeta för att ge mer tid, framförallt i upptakten av varje termin. Förhoppningen är att kunna erbjuda samtliga pedagoger tre heldagar med föreläsning, diskussioner och iordningsställande av de pedagogiska miljöerna. Vi behöver också tid för att komma till fördjupning inom de områden vi brottas med.</p> <p>Utemiljöerna ses fortfarande som ett problemområde och här behöver pedagogernas eget ansvar förtydligas. Allt för ofta ser vi från ledningsgruppen det vi benämner som ”pedagogklump” där det är otydligt vad pedagogerna gör vid utevistelse på gården, men de är sällan engagerade i det barnen engagerar sig i och står samlade i en ”klump”. Likaväl inställningen att alla barn är allas, vilket synliggörs extra vid gemensam utevistelse, där det också allt för ofta upplevs att pedagogerna bara ser till de barn som finns på egna avdelningen.</p> <p>Vårterminens arbete har varit påfrestande för alla förskolor där vikariebristen och bristen på utbildad personal har varit framträdande. Vi behöver bli bättre på att se vad som verkligen gjorts utifrån de förutsättningar som rått än att fokusera på allt som inte kunde göras enligt planeringen.</p> <p>Inskolningarna ses fortfarande på många håll som en separat verksamhet som inte är knuten till det vardagliga arbetet. Vi behöver förtydliga och sätta fokus på vad det är som inskolningen ska leda till, vad det är vi skolar in till.</p>
Förskola	<p>Vi har arbetat mycket med våra strävansmål och de olika projekten på respektive avdelning, men på grund av att många av pedagogerna inte har pedagogisk utbildning och att det periodvis varit svårt att få tag i vikarie så har det inte alltid varit så lätt att få en bra pedagogisk verk-</p>

	<p>samhet.</p> <p>Trots detta har vi haft en positiv anda på Lillegården som påverkat både barn, pedagoger och föräldrar och vi har kommit en bra bit när det gäller våra mål.</p> <p>När det gäller våra kompetenser så försöker vi utnyttja det som finns.</p>
--	--

1.2.2 Läsåret 2017/2018

Kommun	
Förskola	

1.2.3 Läsåret 2018/2019

Kommun	
Förskola	

1.3 Identifierade utvecklingsbehov

1.3.1 Läsåret 2016/2017

Kommun	<p>De övergripande utvecklingsbehoven vi kan se inom kommunens förskolor handlar framförallt om personalbehovet. Vi har brist på utbildade förskollärare och på 5 års sikt ser vi ett behov av ca 10 nyanställningar utifrån premissen att det ska vara 2 förskollärare på varje avdelning. I dagsläget är dock behovet ännu större på grund av de stora barnkullarna 2013 respektive 2015.</p> <p>Det är också en brist på vikarier, framförallt med pedagogisk utbildning men även på de utan utbildning. Ofta när en ny vikarie kommer så finns inte tiden för ordentlig introduktion och möjlighet att "gå bredvid" innan de behövs i verksamheterna.</p> <p>I dagsläget har vi ett behov av fler lokaler för att bedriva förskoleverksamhet för att kunna följa riktlinjerna kring barngruppers storlek, både de från Skolverket och de från Bildningsnämnden. Det behövs permanenta lösningar med lokaler som också kan användas av andra verksamhet när behovet ökar och sjunker.</p> <p>Vi ser ett fortbildningsbehov kring barn i behov av särskilt stöd och då framförallt gällande TAKK (tecken som alternativ och kompletterande kommunikation). Även kring IT-frågor och kunna sprida kommunens egna goda exempel inom förskolans alla verksamheter ser vi behov av.</p> <p>Planering och iordningställande av pedagogiska miljöer är ytterligare ett utvecklingsbehov och hänger ihop med behovet av sammanhängande stängda upptaktsdagar i början av läsåret så att all pedagogisk personal har möjlighet att reflektera och diskutera kring sina miljöer och sedan förfina dem för att passa den aktuella barngruppen.</p> <p>Likaså finns ett behov av tid för att diskutera organisation på varje förskola för att kunna ge barnen på förskolan ett ökat inflytande över sin dag och livssituation och ge pedagogerna en organisation och struktur de kan känna sig trygga och avslappnade med.</p>
Förskola	<p>Hösten -16</p> <p>Haren: Samma personalgrupp hela våren, att man lyssnar på oss när vi har önskemål om vikarie.</p> <p>Myran: Mer reflektionstid. Att få återhämtning, landa i den nya kunskapen kring Reggio Emilia. Kontinuerlig kompetensutbildning dels inom specialpedagogik, även språkverkstan som</p>

	<p>ger råd och stöd samt barns utveckling i stort. Gärna på dagtid. Vi behöver utveckla introduktionen för nya vikarier, hur man gör på ett nytt ställe, klädkod mm. Låta vikarien gå bredvid en dag som t ex i äldreomsorgen.</p> <p>Äventyret: Vi har 2 barn med speciella behov. Som vi skulle behöva specialepedagogisk timmar till. Ny personal i jan. som säkert kommer med nya ideer och tips. Mer tid för reflektion i arbetslaget.</p> <p>TAKK kurs.</p>
--	---

1.3.2 Läsåret 2017/2018

Kommun	
Förskola	

1.3.3 Läsåret 2018/2019

Kommun	
Förskola	

2. Bakgrund/Syfte/Nulägesanalys

2.1 Bakgrund

Utifrån tidigare utvärderingar, uppföljningar, samtal med pedagoger, diskussioner i ledningsgrupp samt Skolinspektionens rapport efter granskning har förskolans ledningsgrupp beslutat att de prioriterade utvecklingsområdena under åren 2016-2019 ska vara följande.

- Demokrati
- Mångfald
- Naturvetenskap och teknik

Utvecklingsområdet Demokrati valdes då barns inflytande och delaktighet är något vi observerat är ett svårt område för många pedagoger och vi behöver fortsatt fokus på det för att se till att barnen får ett reellt inflytande på förskolorna. Till detta läggs Skolinspektionens kritik kring arbetet mot kränkande behandlingar som även det faller inom detta utvecklingsområde.

Utvecklingsområdet Mångfald valdes då vi observerat att många pedagoger har svårt med normkritik och genusarbete i verksamheterna. Till detta läggs Skolinspektionens kritik kring arbetet med modersmål som även det faller inom detta utvecklingsområde.

Utvecklingsområdet Naturvetenskap och teknik valdes då många pedagoger återkommer till behovet av vidare kunskaper inom detta område vid utvärderingarna.

Under tre gemensamma träffar vårterminen 2016 har varje utvecklingsområde brutits ner till fyra begrepp där varje förskola får välja ett begrepp per utvecklingsområde att fördjupa sig i. Under läsåret 2016/2017 kommer samtliga förskolor att arbeta med begreppet Värdegrund under utvecklingsområdet Demokrati samt begreppet Modersmål under utvecklingsområdet Mångfald. Detta på grund av den kritik som riktats mot verksamheten av Skolinspektionen. Från och med läsåret 2017/2018 får förskolorna välja bland de begrepp som tagits fram och kan då fortsätta med samma begrepp och fördjupa sig ytterligare eller byta till något av de övriga tre. Begreppen under utvecklingsområdet Demokrati är Värdegrund, Inflytande, Ansvar och Delaktighet. Under utvecklingsområdet Mångfald är det Modersmål och kultur, Estetik, Anknnytning och Genus. Under utvecklingsområdet Naturvetenskap och teknik är det Hållbar utveckling, Djur och natur, Bygg och konstruktion och IKT och vardagsteknik.

2.2 Syfte

Syftet med de tre utvecklingsområdena är att samtliga pedagoger ska få möjlighet att diskutera, definiera och fördjupa sin förståelse och kunskap kring dessa utvecklingsområden utifrån de behov som finns på den förskola de arbetar. Det ska även finnas möjligheter att diskutera utvecklingsområdena kommunövergripande utifrån kommunens styrkor, svagheter och behov samt utbyta framgångsfaktorer mellan förskolorna.

Allt arbete med utvecklingsområdena och alla diskussioner som förs ska utgå från barnens behov och hur det kan bidra till en bättre lärande vardag för dem.

2.3 Nulägesanalys

Nulägesanalysen beskriver utgångsläget vid starten av verksamhetsplanen augusti 2016.

2.3.1 Demokrati Augusti 2016

Kommun	<p>Barns inflytande i förskolan har under 2013-2016 varit ett av de prioriterade utvecklingsområdena. Utifrån de utvärderingar och observationer av verksamheterna som gjorts ser vi att detta är något vi behöver arbeta vidare med. Det upplevs som ett svårt område att konkretisera och se till att barnen kan få ett reellt inflytande på verksamhetens innehåll. Vi vidgar begreppet från inflytande till demokrati för att kunna täcka in ett bredare spektra av frågor som kan diskuteras och fördjupas.</p> <p>Skolinspektionen kom våren 2016 med kritik att det fanns brister i arbetet mot kränkande behandlingar inom förskolan och det är därför vi under det kommande läsåret kommer att fokusera på begreppet Värdegrund.</p> <p>Under de gemensamma träffarna våren 2016 bröt pedagogerna ner området till följande fyra begrepp:</p> <ul style="list-style-type: none">- Värdegrund- Inflytande- Ansvar- Delaktighet
Förskola	
Avdelning	<p>Äventyret: Vi pedagoger ser att vår barngrupp är trygg. Och att barnen vågar vara sig själva och vågar komma till tals. De lyssnar mer på varandra. Vi pedagoger har påtalat att stopphanden är viktigt att använda. Vid konflikter. Och barnen har anammat detta.</p> <p>Myran: Vi ser att de barn som tidigare inte varit trygga i gruppen nu har hittat en grundtrygghet. Det var detta vi strävade efter.</p> <p>Haren: Det är mycket lugnare i gruppen efter att vi delat upp barnen i mindre grupper</p>

2.3.2 Mångfald – Augusti 2016

Kommun	<p>Under 2013-2016 har Barn i behov av särskilt stöd och modersmålsstöd varit ett av de prioriterade utvecklingsområdena. Vi har nått långt i arbetet med barn i behov av särskilt stöd men det saknas fortfarande mycket i arbetet kring barn i behov av modersmålsstöd. Även här vidgar vi begreppet till mångfald för att täcka in ett bredare spektra av frågor som kan diskuteras och fördjupas. Som övriga Sverige så har även Emmaboda ett större flyktingmottagande än tidigare och detta ställer högre krav på, bland annat, förskolan i arbetet med barn med annat modersmål. Vi har även noterat att attityderna kring arbetet med normkritik och genus i verksamheterna behöver förändras för att vara mer inkluderande för alla inom verksamheterna.</p> <p>Skolinspektionen kom våren 2016 med kritik att det fanns brister i arbetet med modersmålsstöd inom förskolan och det är därför vi under det kommande läsåret kommer att fokusera på begreppet Modersmål och kultur. En handlingsplan kring arbetet med modersmålsstöd upprättades januari 2016 (bilaga 1 och 2).</p> <p>Under de gemensamma träffarna våren 2016 bröt pedagogerna ner området till följande fyra begrepp:</p> <ul style="list-style-type: none">- Modersmål och kultur
--------	---

	<ul style="list-style-type: none"> - Estetik - Anknytning - Genus
Förskola	
Avdelning	<p>Äventyret: Vi ser stora förändringar i barngruppen. Barnen är mer lyhörda för varandra. De är hjälpsamma och berömmar sina kompisar. Detta har vi jobbat fram genom boken :sami och glädjen. Vi har även samtalat om hur viktigt detta är.</p> <p>Myran: Vi ser att när vi delar barngruppen blir det lugnare både för barnen och för oss pedagoger. Vi ser att barnen känner tillfredsställelse då de får uppleva sig vara en tillgång i gruppen och t.ex. hjälpa varandra vid matbordet (tappad sked). Vi hade förväntat oss att både barn och vi pedagoger känner lugn och harmoni.</p> <p>Haren: Barnen har lärt sig att vi har olika språk, för vi har tagit upp detta vid samlingarna när de ska tacka för frukten. En del barn kan t.o.m säga tack på andra språk.</p>

2.3.3 Naturvetenskap och teknik – Augusti 2016

Kommun	<p>I varje utvärdering från 2013 och framåt har ett flertal arbetslag nämnt att de saknar kunskap och/eller utbildning i området naturvetenskap och teknik. Under de åren har vi haft vissa fortbildningar inom dessa områden men inget kontinuerligt arbete och det råder fortsatt stor osäkerhet på arbetet inom detta. I kommunen finns IKT-pedagog, förskollärare som gått förskolelyftet med inriktning mot naturvetenskap och teknik samt att vi ingår i SKLs matematiksatsning.</p> <p>Under de gemensamma träffarna våren 2016 bröt pedagogerna ner området till följande fyra begrepp:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hållbar utveckling - Djur och natur - Bygg och konstruktion - IKT och vardagsteknik
Förskola	
Avdelning	<p>Äventyret: Vi har varit i vår skog några gånger. Och samlat naturmaterial. Materialet har barnen använt i djungelrummet och i ateljen. Det har inte blivit så mycket skog som vi tänkt. Där emot har vi jobbat mycket med teknik på äventyret i ateljen. Där barnen gjort en egen julgran av bräddor. Som de gjort ritning mätt sågat spikat och målat</p> <p>Myran: Vi ser att barnen blir mer och mer intresserade av att räkna olika saker, t.ex. hur många bollar det är i burken. Vi har läst sagan ”Dadda hälsar på” på storbild med barnen där de var delaktiga genom att knacka, banka, dra i snöret och plinga på dörrar. Vi har skapat i olika material både inne och utomhus. Gjort skogsbesök varit ute i naturen, på gården och undersökt sand, vatten, sten, snö ,pinnar och olika väderlekar.</p> <p>Haren: Vi har varit ute mycket och undersökt naturen. Både på vår utegård och vid ”vårt träd”. Här har vi tillsammans med barnen letat och undersökt både djur och växtlighet. Vi har även arbetat med olika skiftningar i naturen, årstider.</p>

2.3.4 Förskola och hem – August 2017

Kommun	
Förskola	Vi har bra kommunikation mellan föräldrar och personal vid hämtning och lämning, samt vid tillställningar eller möten. Vi skickar ett månadsbrev via mail varje månad, vilket vi även sätter upp i tamburerna med information om vad som har hänt under månaden som gått samt vad som ska hända nästkommande månad. Föräldrar har möjlighet att ge respons vid månadsbrev, vilket de också gör. Det finns även annan information på anslagstavlor för föräldrarna att se på.
Avdelning	

3. Mål att sträva efter

3.1 Demokrati

Styrdokument	<p><u>LpFö98/10:</u></p> <p>Förskolan vilar på demokratins grund. Skollagen (2010:800) slår fast att utbildningen i förskolan syftar till att barn ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla barns utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. En viktig uppgift för förskolan är att förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på. Var och en som verkar inom förskolan ska främja aktningen för varje människas egenvärde och respekten för vår gemensamma miljö.</p> <p>Människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan könen samt solidaritet med svaga och utsatta är värden som förskolan ska hålla levande i arbetet med barnen.</p> <p>Värdegrunden uttrycker det etiska förhållningssätt som ska prägla verksamheten. Omsorg om och hänsyn till andra människor, liksom rättvisa och jämställdhet samt egna och andras rättigheter ska lyftas fram och synliggöras i verksamheten. Barn tillägnar sig etiska värden och normer främst genom konkreta upplevelser. Vuxnas förhållningssätt påverkar barns förståelse och respekt för de rättigheter och skyldigheter som gäller i ett demokratiskt samhälle och därför är vuxna viktiga som förebilder.</p> <p>Att hävda grundläggande värden kräver att värderingar tydliggörs i den dagliga verksamheten. Verksamheten ska bedrivas i demokratiska former och därigenom lägga grunden till ett växande ansvar och intresse hos barnen för att de på sikt aktivt ska delta i samhällslivet.</p> <p>Förskolan ska sträva efter att varje barn utvecklar</p> <ul style="list-style-type: none">• öppenhet, respekt, solidaritet och ansvar,• förmåga att ta hänsyn till och leva sig in i andra människors situation samt vilja att hjälpa andra,• sin förmåga att upptäcka, reflektera över och ta ställning till olika etiska dilemman och livsfrågor i vardagen,• utvecklar sin förmåga att fungera enskilt och i grupp, att hantera konflikter och förstå rättigheter och skyldigheter samt ta ansvar för gemensamma regler,• utvecklar sin förmåga att uttrycka sina tankar och åsikter och därmed få möjlighet att påverka sin situation,• utvecklar sin förmåga att ta ansvar för sina egna handlingar och för förskolans miljö, och• utvecklar sin förmåga att förstå och att handla efter demokratiska principer genom att få delta i olika former av samarbete och beslutsfattande. <p><u>Barnkonventionen:</u></p> <p>Artikel 12</p> <p>Konventionsstaterna skall tillförsäkra det barn som är i stånd att bilda egna åsikter rätten att fritt uttrycka dessa i alla frågor som rör barnet, varvid barnets åsikter skall tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad.</p> <p>Artikel 13</p> <p>Barnet skall ha rätt till yttrandefrihet. Denna rätt innefattar frihet att oberoende av territori-</p>
--------------	---

	<p>ella gränser söka, motta och sprida information och tankar av alla slag, i tal, skrift eller tryck, i konstnärlig form eller genom annat uttrycksmedel som barnet väljer.</p> <p>Artikel 14</p> <p>Konventionsstaterna skall respektera barnets rätt till tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet.</p>
Kommun	<p>Under de gemensamma träffarna våren 2016 bröt pedagogerna ner området till följande fyra begrepp:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Värdegrund - Inflytande - Ansvar - Delaktighet

3.1.1 Läsåret 2016/2017

Förskola	<p>Hur definierar förskolan begreppet Värdegrund?</p> <p>Hur arbetar förskolan med begreppet Värdegrund?</p> <p>Definition: Bemötande, alla är lika mycket värda, hänsyn, respekt.</p> <p>Syfte: Att barnen ska få förståelse för att det finns olika tankar och synsätt, att inget är fel, att man respektera varandra.</p> <p>Strävansmål: Att man bemöter andra som man själv vill bli bemött. Att jag duger som jag är...</p>
Avdelning	<p>Haren mål: Demokrati: Att barnen lär sig använda ”stopp handen” och respektera ett nej!</p> <p>Uppdatering mars -17: Vårt mål är att alla barn förstår att stopphanden betyder, att alla barn ska respektera varandras viljor och åsikter.</p> <p>Detta försöker vi nå genom att vara ännu mera lyhörda i barngruppen, och att läsa och jobba med böcker som handlar om bemötande.</p> <p>Myrans mål: Visa grundläggande, respekt och bemötande(genom att visa i handling). Låta barnen vänta på sin tur vid t.ex vid rutschkanan. Lära sig samspela med varandra. ”Lärandet ska baseras såväl på samspelet mellan vuxna och barn som på att barnen lär av varandra.</p> <p>Uppdatering mars -17: Demokrati/ Värdegrund: Vi vill att barnen ska visa varandra och oss pedagoger respekt, de ska kunna samspela med varandra. De ska få en tilltro till sin egen förmåga. För att nå dit ska vi ge barnen tid att försöka själva vid t.ex. på-/avklädning och vid tvättställen. Vi är närvarande i barngruppen och visar tydligt i handling , t.ex. med stopphanden.</p> <p>Målet är uppnått när de flesta av barnen, i en mindre barngrupp på max 4-5 barn, kan acceptera att de måste vänta på sin tur.</p> <p>Äventyrets mål: Att barnen ska använda sig av stopphanden och respektera ett nej.</p> <p>Uppdatering mars -17: Barnen ska utvecklar sin förmåga att fungera enskilt och i grupp, att hantera konflikter och förstå rättigheter och skyldigheter samt ta ansvar för gemensamma regler.</p> <p>Målet är uppnått när alla barn använda sig av stopphanden.</p>

	<p>Målet är uppnått när barnen utveckla sin förmåga att självständigt hantera sina konflikter .</p> <p>Målet är uppnått när alla barn känna våra regler.</p>
--	--

3.1.2 Läsåret 2017/2018

Förskola	<p>Demokrati:</p> <p>Allt material är tillgängligt för barnen för att de ska få utveckla sin fantasi och kreativitet. Barnen blir den ledande faktorn över dagens aktiviteter.</p>
Avdelning	<p>Harens mål: Målet är nått när barnen kan välja sin aktivitet och material och kan ta ansvar för den och kan hjälpa varandra.</p> <p>Sländans mål: Målet är uppnått när materialet vi har på avdelningen är anpassat efter barnens intressen.</p> <p>Målet är uppnått när barnen har möjlighet att arbeta i mindre grupper större delen av dagen.</p> <p>Målet är uppnått när barnen har möjlighet att efter morgonmöte kunna reflektera över vad de tidigare gjort med hjälp av tex ipadden och vad de vill fortsätta jobba med och hur de kan påverka situationen.</p> <p>Äventyrets mål: Ta ansvar för buffeverksamheten. Hålla ordning på sina kläder plocka fram och ställa undan material efter sig. Att vara mån om sina kompisar och skapa en bra grupp-känsla och följa gemensamma beslut.</p> <p>Myrans mål: Vårt mål är att barnen utvecklar sin förmåga att uttrycka sina tankar och åsikter. Barnen har inflytande i sin vardag genom att vi inför bufféserving, de får själva välja plats när vi ska äta, vi har material tillgängligt för barnen att hämta själva. Målet är nått och vi ser resultat när barnen klarar enkla vardagssituationer själva, t.ex. att ta mat, tvätta sig, klä på/av sig och hämta det material dom vill ha.</p>

3.1.3 Läsåret 2018/2019

Förskola	
Avdelning	

3.2 Mångfald

Styrdokument	<p><u>LpFö98/16:</u></p> <p>Förskolan ska ta till vara och utveckla barnens förmåga till ansvarskänsla och social handlingsberedskap, så att solidaritet och tolerans tidigt grundläggs.</p> <p>Förskolan ska uppmuntra och stärka barnens medkänsla och inlevelse i andra människors situation. Verksamheten ska präglas av omsorg om individens välbefinnande och utveckling. Inget barn ska i förskolan utsättas för diskriminering på grund av kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning hos någon anhörig eller funktionsnedsättning eller för annan kränkande behandling. Verksamheten ska syfta till att barnens förmåga till empati och omtanke om andra utvecklas, liksom öppenhet och respekt för skillnader i människors uppfattningar och levnadssätt. Barns behov av att på olika sätt få reflektera över och dela sina tankar om livsfrågor med andra ska stödjas.</p> <p>Den växande rörligheten över nationsgränserna skapar en kulturell mångfald i förskolan, som ger barnen möjligheter att grundlägga respekt och aktning för varje människa oavsett bakgrund.</p> <p>Förskolan ska vara öppen för skilda uppfattningar och uppmuntra att de förs fram. Varje barn ska ges möjlighet att bilda sig egna uppfattningar och göra val utifrån de egna förutsättningarna. Delaktighet och tilltro till den egna förmågan ska på så vis grundläggas och växa. Alla föräldrar ska med samma förtroende kunna lämna sina barn till förskolan, förvissade om att barnen inte blir ensidigt påverkade till förmån för den ena eller andra åskådningen.</p> <p>Alla som verkar i förskolan ska hävda de grundläggande värden som anges i skollagen och denna läroplan och klart ta avstånd från det som strider mot dessa värden. Vuxnas sätt att bemöta flickor och pojkar liksom de krav och förväntningar som ställs på dem bidrar till att forma flickors och pojkars uppfattning om vad som är kvinnligt och manligt. Förskolan ska motverka traditionella könsmonster och könsroller. Flickor och pojkar ska i förskolan ha samma möjligheter att pröva och utveckla förmågor och intressen utan begränsningar utifrån stereotypa könsroller.</p> <p>Skollagen föreskriver att utbildningen i förskolan ska, varhelst den anordnas, vara likvärdig. Normerna för likvärdigheten anges av de nationella målen, och förskolan ska arbeta för att nå dessa mål. Omsorg om det enskilda barnets välbefinnande, trygghet, utveckling och lärande ska prägla arbetet i förskolan. Hänsyn ska tas till barnens olika förutsättningar och behov. Detta innebär att verksamheten inte kan utformas på samma sätt överallt och att förskolans resurser därför inte ska fördelas lika.</p> <p>Förskolan ska ta hänsyn till att barn lever i olika livsmiljöer och att barn med de egna erfarenheterna som grund söker förstå och skapa sammanhang och mening. De vuxna ska ge barnen stöd i att utveckla tillit och självförtroende. Barnens nyfikenhet, företagsamhet och intressen ska uppmuntras och deras vilja och lust att lära ska stimuleras. I förskolans uppdrag ingår att såväl utveckla barns förmågor och barns eget kulturskapande som att överföra ett kulturarv – värden, traditioner och historia, språk och kunskaper – från en generation till nästa.</p> <p>Det svenska samhällets internationalisering ställer höga krav på människors förmåga att leva med och förstå de värden som ligger i en kulturell mångfald. Förskolan är en social och kulturell mötesplats som kan stärka denna förmåga och förbereda barnen för ett liv i ett alltmer</p>
--------------	---

	<p>internationaliserat samhälle. Medvetenhet om det egna kulturarvet och delaktighet i andras kultur ska bidra till att barnen utvecklar sin förmåga att förstå och leva sig in i andras villkor och värderingar. Förskolan kan bidra till att barn som tillhör de nationella minoriteterna och barn med utländsk bakgrund får stöd i att utveckla en flerkulturell tillhörighet.</p> <p>Förskolan ska sträva efter att varje barn utvecklar</p> <ul style="list-style-type: none"> • förståelse för att alla människor har lika värde oberoende av social bakgrund och oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionsnedsättning, och • respekt för allt levande och omsorg om sin närmiljö. • utvecklar sin identitet och känner trygghet i den, • utvecklar självständighet och tillit till sin egen förmåga, • känner delaktighet i sin egen kultur och utvecklar känsla och respekt för andra kulturer, <p><u>Barnkonventionen:</u></p> <p>Artikel 2</p> <p>Konventionsstaterna skall respektera och tillförsäkra varje barn inom deras jurisdiktion de rättigheter som anges i denna konvention utan åtskillnad av något slag, oavsett barnets eller dess föräldrars eller vårdnadshavares ras, hudfärg, kön, språk, religion, politiska eller annan åskådning, nationella, etniska eller sociala ursprung, egendom, handikapp, börd eller ställning i övrigt.</p> <p>Artikel 8</p> <p>Konventionsstaterna åtar sig att respektera barnets rätt att behålla sin identitet, innefattande medborgarskap, namn och släktförhållanden såsom dessa erkänns i lag, utan olagligt ingripande.</p> <p>Artikel 30</p> <p>I de stater där det finns etniska, religiösa eller språkliga minoriteter eller personer som tillhör en urbefolkning skall ett barn som tillhör en sådan minoritet eller urbefolkning inte förvägras rätten att tillsammans med andra medlemmar av sin grupp ha sitt eget kulturliv, att bekänna sig till och utöva sin egen religion eller att använda sitt eget språk.</p>
Kommun	<p>Under de gemensamma träffarna våren 2016 bröt pedagogerna ner området till följande fyra begrepp:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Modersmål och kultur - Estetik - Anknytning - Genus

3.2.1 Läsåret 2016/2017

Förskola	<p>Hur definierar förskolan begreppet Modersmål och kultur?</p> <p>Hur arbetar förskolan med begreppet Modersmål och kultur?</p> <p>Definition: Språk, mat, seder, musik , kläder, religion, människosyn, film, olika bokstäver, olika värdegrunder, traditioner</p> <p>Syfte: Vidga förståelse för olikheter, och kunskap av att vi är olika</p> <p>Strävansmål: Att barnen ska möta olika kulturer genom upplevelse av musik, sång och dans,</p>
----------	---

	film.
Avdelning	<p>Harens mål: Att barnen lär sig möta olikheter. Att vi tar tillvara på den mångfald som finns på vår förskola. Vårt mål är att barnen lära sig att man kan/få vara olika. Uppdatering mars -17: Vårt mål är att alla barn ska utveckla förståelse för att människor har rätt till att vara olika men ändå har samma värde och visa hänsyn för varandra.</p> <p>Myrans mål: Vi vill att barnen ska möta olika kulturer genom upplevelser av musik, sång och dans, film.</p> <p>Vi sjunger olika visor på andra språk. Upplevelser med olika musik dansa med sjalar. Skapande med olika musikgenrer. Film/ sång med teckenspråk. Reflektion tillsammans med barnen som vi filmat. Vi tycker detta är viktigt för att barnen ska utveckla sin identitet.</p> <p>Uppdatering mars -17: Vi vill att barnen förstår och respekterar att alla är olika och att de behåller sin naturliga acceptans för mångfald. Vi pedagoger måste tänka på vårt bemötande gentemot barn, andra pedagoger och föräldrar och bemöta alla med acceptans.</p> <p>Målet är nått när vi ser att barnen inte förändrar sin naturliga acceptans inför mångfald.</p> <p>Äventyrets mål: Vårt mål kommer att vara att hitta var o ens unika. Alla är bra på något. Som vi kommer lyfta fram. Barnen ska utveckla sin förmåga att lyssna, reflektera och ge uttryck för egna uppfattningar och försöker förstå andras perspektiv.</p> <p>Uppdatering mars -17: Målet är uppnått när barnen inte avbryta varandra och att de ställa frågor kring det som har berättats.</p> <p>Målet är uppnått när barnen utvecklar sin förmåga att förhandla</p>

3.2.2 Läsåret 2017/2018

Förskola	Mer accepterande mellan de mindre barnen, och det gäller även de större barnen. Vi hjälper till att få dom med att acceptera varandra när det är svårt. Alla är lika mycket värda och har samma rätt. Miljön är genus anpassat, det finns lite av allt i vid varje station.
Avdelning	<p>Harens mål: :Målet är nått när pojkar och flickor har samma möjligheter att utveckla sina förmågor</p> <p>Sländans mål: Målet är att barnen ska kunna få vara sig själva utan begränsningar från stereotypa könsroller.</p> <p>Målet är uppnått när vi har könsneutralt material i vår miljö.</p> <p>Målet är uppnått när alla barn utnyttjar alla miljöerna likvärdigt.</p> <p>Målet är uppnått när barnen leker med alla på avdelningen.</p> <p>Äventyrets mål: Möjlighet att utvecklar sina förmågor. Pojkar och flickor kan leka tillsammans och ger lika mycket talutrymme. Alla barn lärar sig acceptera varandras olikheter.</p> <p>Myrans mål: Vårt mål är att barnen ska få förståelse för att alla människor har lika värde oavsett kön. Vi ger pojkar och flickor samma möjlighet att utveckla sina förmågor, vi arbetar med att få till en bra pedagogisk miljö som inte är könskodad. Målet är nått när vi ser att barnen kan leka överallt i miljön med varandra och det inte finns ett ”pojkhörn” eller ”flickhörn”. Och att barnen respekterar varandra för den dom är.</p>

3.2.3 Läsåret 2018/2019

Förskola	
Avdelning	

3.3 Naturvetenskap och teknik

Styrdokument	<p><u>LpFö98/16:</u></p> <p>Att skapa och kommunicera med hjälp av olika uttrycksformer såsom bild, sång och musik, drama, rytmik, dans och rörelse liksom med hjälp av tal-och skriftspråk utgör både innehåll och metod i förskolans strävan att främja barns utveckling och lärande. Detta inbegriper också att forma, konstruera och nyttja material och teknik. Multimedia och informationsteknik kan i förskolan användas såväl i skapande processer som i tillämpning.</p> <p>Förskolan ska lägga stor vikt vid miljö-och naturvårdsfrågor. Ett ekologiskt förhållningssätt och en positiv framtidstro ska präglä förskolans verksamhet. Förskolan ska medverka till att barnen tillägnar sig ett varsamt förhållningssätt till natur och miljö och förstår sin delaktighet i naturens kretslopp. Verksamheten ska hjälpa barnen att förstå hur vardagsliv och arbete kan utformas så att det bidrar till en bättre miljö både i nutid och i framtid.</p> <p>Förskolan ska sträva efter att varje barn</p> <ul style="list-style-type: none">• utvecklar sin förståelse för rum, form, läge och riktning och grundläggande egenskaper hos mängder, antal, ordning och talbegrepp samt för mätning, tid och förändring,• utvecklar sin förmåga att använda matematik för att undersöka, reflektera över och pröva olika lösningar av egna och andras problemställningar,• utvecklar sin förmåga att urskilja, uttrycka, undersöka och använda matematiska begrepp och samband mellan begrepp,• utvecklar sin matematiska förmåga att föra och följa resonemang,• utvecklar intresse och förståelse för naturens olika kretslopp och för hur människor, natur och samhälle påverkar varandra,• utvecklar sin förståelse för naturvetenskap och samband i naturen, liksom sitt kunnande om växter, djur samt enkla kemiska processer och fysikaliska fenomen,• utvecklar sin förmåga att urskilja, utforska, dokumentera, ställa frågor om och samtala om naturvetenskap,• utvecklar sin förmåga att urskilja teknik i vardagen och utforska hur enkel teknik fungerar,• utvecklar sin förmåga att bygga, skapa och konstruera med hjälp av olika tekniker, material och redskap,
Kommun	<p>Under de gemensamma träffarna våren 2016 bröt pedagogerna ner området till följande fyra begrepp:</p> <ul style="list-style-type: none">- Hållbar utveckling- Djur och natur- Bygg och konstruktion- IKT och vardagsteknik

3.3.1 Läsåret 2016/2017

Förskola	<p>Hur definierar förskolan sitt valda begrepp?</p> <p>Hur arbetar förskolan med sitt valda begrepp? Djur och natur:</p> <p>Definition: Sånger , sagor, naturupplevelse inne och uteupplevelse, sinnerna, årstider, bilder, olika naturmaterial, de fyra elementen, naturfenomen, ljud, väder, färger.</p>
----------	--

	<p>Syfte: Få barnen intresserade av djur och natur, att lära barn vara rädd om djuren och naturen.</p> <p>Strävansmål: Att barnen ska bli nyfikna på djuren och naturen. Att barnen ska få möjligheten att undersöka och uppleva naturen utefter förmåga.</p>
Avdelning	<p>Haren Att barnen ska få upptäcka undersöka naturen.</p> <p>Uppdatering -17: Vårt mål är att alla barn ska utveckla sin förmåga att urskilja, utforska, dokumentera, ställa frågor och samtala om naturvetenskap.</p> <p>Myran: Att barnen ska få möjlighet att undersöka och uppleva naturen utefter förmåga. Sånger, bilder, ramsor. Uppleva med hela kroppen och alla sinnen. Ösa med olika mått i exris.</p> <p>Uppdatering mars-17: Vi vill att barnen ska våga utforska gården och vår närmiljö, t.ex. skogen, på egen hand. Vi fortsätter att gå ut i olika väder och låter barnen få försöka själva i olika situationer, t.ex. klättra upp för rutschkanans stege eller gå upp/ner för kullen.</p> <p>Målet är nått när de på egen hand tar sig runt i miljön.</p> <p>Äventyret: Upptäcka och undersöka naturen.</p> <p>Uppdatering mars -17: Barnen ska utvecklar sin förståelse för naturvetenskap och samband i naturen, liksom sitt kunnande om växter, djur.</p> <p>Målet är uppnått när barnen har utvecklat sin förståelse för hur man beter sig i naturen (allmansrätt)</p> <p>Målet är uppnått när barnen säger till varandra t.ex. inte bryta grenar mm.</p> <p>Målet är uppnått när barnen ställer frågor och berättar för varandra om saker de lärt sig om djur och natur.</p>

3.3.2 Läsåret 2017/2018

Förskola	<p>Naturvetenskap/Teknik:</p> <p>Vi sparar byggena i barnens nivå så de kan inspireras av varandra och även bygga på mer när dom känner själva för det. Barnen kan själva dokumentera sina byggen och visa upp dom via bilder på dokumentationsvägg eller på bildskärm. Vi har valt att jobba med bygg och konstruktion inför kommande året.</p>
Avdelning	<p>Harens mål: Målet är nått när barnen fått uppleva olika material, olika former och kan bygga stabilt.</p> <p>Barnen lär känna olika matematiska begrepp, rumsuppfattning, att samarbeta.</p> <p>Sländans mål: Målet är att barnen ska kunna utveckla sin förmåga att förstå ritningar.</p> <p>Målet är uppnått när barnen har förståelse vad en ritning är.</p> <p>Målet är uppnått när barnen använder sig av ritningsrelaterade begrepp tex former, höger, vänster, lägesbegrepp, antal mm.</p> <p>Äventyrets mål: Att få uppleva och känner på olika material. Lärar sig olika matematiska begrepp. Kunna byggar tillsammans. Barnen kan dokumenterar sina byggnadsverk med till exempel Ipad. Lärar sig att berätta för varandra. Lärar sig att byggar olika tekniker (rund,</p>

långt, högt).

Myrans mål: Vårt mål är att barnen utvecklar sin förmåga att bygga, skapa och konstruera med hjälp av olika tekniker, material och redskap. Vi ger barnen tillgång och möjlighet att få bygga och skapa med hjälp av olika material. Målet är nått när barnen har fått pröva olika material på olika sätt med alla sina sinnen.

3.3.3 Läsåret 2018/2019

Förskola	
Avdelning	

3.4 Förskola och hem

Styrdokument	<p><u>LpFö98/16:</u></p> <p>Förskolan ska vara ett stöd för familjerna i deras ansvar för barnens fostran, utveckling och växande. Förskolans uppgift innebär att i samarbete med föräldrarna verka för att varje barn får möjlighet att utvecklas efter sina förutsättningar.</p> <p>Personalens förmåga att förstå och samspela med barnet och få föräldrarnas förtroende är viktig, så att vistelsen i förskolan blir ett positivt stöd för barn med svårigheter. Alla barn ska få erfara den tillfredsställelse det ger att göra framsteg, övervinna svårigheter och att få uppleva sig vara en tillgång i gruppen.</p> <p>Vårdnadshavare har ansvaret för sina barns fostran och utveckling. Förskolan ska komplettera hemmet genom att skapa bästa möjliga förutsättningar för att varje barn ska kunna utvecklas rikt och mångsidigt. Förskolans arbete med barnen ska därför ske i ett nära och förtroendefullt samarbete med hemmen. Föräldrarna ska ha möjlighet att inom ramen för de nationella målen vara med och påverka verksamheten i förskolan. Att förskolan är tydlig i fråga om mål och innehåll är därför en förutsättning för barnens och föräldrarnas möjligheter till inflytande.</p>
Kommun	

3.4.1 Läsåret 2016/2017

Infördes höstterminen 2017.

3.4.2 Läsåret 2017/2018

Förskola	<p>Vi har bra kommunikation mellan föräldrar och personal vid hämtning och lämning, samt vid tillställningar eller möten. Föräldrar ger respons vid månadsbrev. Det finns även information på anslagstavlor för föräldrarna att se på.</p>
Avdelning	<p>Äventyret: Ger möjlighet till utvecklingsamtal, att har tamburkontakt, föräldramöte, gemensamma fester, föräldraföreningen, information (veckobrev, anslagstavla)</p> <p>Haren: Målet är nått när vårdnadshavarna har förtroende för oss och vi kan ha ett öppet klimat.</p> <p>Sländan: Målet är att vårdnadshavarna får en bättre förståelse för förskolans verksamhet. Målet är uppnått när vårdnadshavare frågar kring den pedagogiska verksamheten istället för bara runt omsorgen. Målet är uppnått när vårdnadshavarna ger synpunkter kring planering och genomförande av verksamheten. Målet är uppnått när flertalet vårdnadshavare har varit på besök i verksamheten.</p> <p>Myran: Vårt mål är att varje barn tillsammans med sin föräldrar får en god introduktion i förskolan och att den upprätthålls. Vi har en dialog med föräldrarna vid lämning/hämtning, vi skriver en veckoplanering med vad vi tänker göra under veckan och även ett veckobrev i slutet av veckan som vi sätter upp i tamburen så att föräldrarna kan få en inblick i vad vi gör. Målet är nått när vi känner att barn och föräldrar är trygga med förskolan.</p>

3.4.3 Läsåret 2018/2019

Förskola	
Avdelning	

4. Innehåll – processen

Kommun	Under gemensamma träffar våren 2016 för samtliga pedagoger bryts de tre utvecklingsområdena ner till fyra begrepp vardera. Samordnare tillsammans med pedagogisk utvecklingsledare sammanställer avdelningarnas uppföljningar och utvärderingar till en resultatrapport som lämnas till förvaltningen.
Förskola	Varje förskola, tillsammans med någon ur ledningsgruppen vid behov, väljer varje år ett av dessa begrepp att fördjupa sig i och definiera vad det betyder för dem på förskolan och sätter upp gemensamma mål för hur de ska fördjupa arbetet med detta begrepp. För läsåret 2016/2017 är det beslutat att samtliga förskolor ska arbeta med begreppen Värdegrund (utvecklingsområde Demokrati) samt Modersmål och kultur (utvecklingsområde Mångfald).
Avdelning	Utifrån förskolans definition och de uppsatta målen tar varje avdelning fram konkreta delmål för att arbeta mot de gemensamma målen. Dessa delmål följs upp och utvärderas enligt punkt 6 nedan.

5. Organisation

Kommun	<p>Samtliga pedagoger kommer att tillhöra någon nätverksgrupp som, utifrån ett givet tema, samlas två gånger per termin för att diskutera de pedagogiska utmaningarna som finns kring området utifrån de dokumentationer som varje pedagog har med sig.</p> <p>Ateljépedagog och IKT-pedagog kommer att ha workshops med samtliga pedagoger under läsåret för att förstärka/utmana/utöka den kunskap som redan finns.</p> <p>Pedagogisk utvecklingsledare/pedagogista, pedagogisk handledare och specialpedagog finns som stöd för arbetslagens reflektion samt stöd i barngrupp genom deltagande/observation för att kunna se och utmana rådande strukturer.</p> <p>Ledningsgrupp i samråd med PUG tillför fortbildning i form av relevanta föreläsningar fortlöpande under läsåret.</p>
Förskola	<p>7.15 kommer 1:a personalen på äventyret och då har vi ett morgonmöte och sedan finns det en informationsbok på ”huset” som gäller hela förskolan.</p> <p>Reflektionstider: Haren må 10-11.15 Myran+ Sländan ons 12.15-13.30 Äventyret fr. 9.45-11.00</p> <p>Öppning och stängning enligt schema.</p> <p>Vid nätverksträffar, workshoppar och dylikt löser vi schema vecka för vecka.</p> <p>Ansvar miljö: Pedagogerna ansvarar för resp. avdelning. Gemensamt ansvar för torget och utemiljön.. en pedagog från varje avdelning på Lillegården har ansvar för ateljén.</p> <p>I januari 2017 öppnade vi en avdelning till ”Sländan”, med barn födda 2014. De är fortfarande mycket tillsammans med Myrans barn och pedagoger, men vid vissa aktiviteter är de en egen grupp.</p>
Avdelning	<p>Haren: Vi samlar in oss på Haren vid 8 för frukost, och efter frukost går halva barngruppen ut till Äventyrets barn tis-ons. Den barngrupp som är inne har egna valda aktiviteter blandat med styrda aktiviteter. En samlingsstund innan de går ut med frukt. När de kommer in som</p>

varit ute börjar vi med en liten samlingsstund med frukt och sedan är det egna valda aktiviteter eller styrda. Lunch vid ca 11.30 och sedan sagoboksvila. Efter det är det aktiviteter utefter barnens intressen fram till mellanmålet, som är vid ca 14.15. Sedan brukar vi vara ute på gården, där man är tillsammans med alla barn på förskolan.

Myran: Samling för alla Myror och sländornas barn på torget, där vi äter frukost vid 8. Efter frukosten är vi på Myrans avdelning, vissa dagar delar vi på ett och två åringar för att tillgodose de olika åldrarnas behov med lämpliga aktiviteter och lärmiljöer. Ett samlingsmöte innan vi går ut med lite frukt. Vi är ute till lunchen som är vid ca 11.30 och sedan är det två olika vilor. Några av barnen sover på förmiddagen och ibland i vagnar. Flera av barnen sover nästan fram till mellanmålet vid ca 14, och herefter går vi ut på gården fram till det att barnen går hem.

Äventyret: öppnar 7.15 och frukost vid 8. Den pedagog som kommer först gör frukost och tar hand om disken. Ti-tor är vi ute mellan 8.30-ca 9.45, när vi kommer in är det samlingsmöte och olika aktiviteter, ibland styrda och ibland valfria. Lunch vid 11.30. Efter lunch är det två sagoläsningar, en för fyraåringarna och en för femåringarna. Mellan lunch och mellanmål fortsätter vi att jobba med det vi gjorde på förmiddagen eller andra valda aktiviteter. Vid ca tvåtiden är det dags för mellan mål och disken efteråt tar den pedagog hand om som går längst. Efter mellanmålet är det utevistelse igen. Vid 16 eller 16.30 går sista pedagogen på Äventyret hem och de barn som är kvar är med de pedagoger på Haren eller Myran.

Hösten 2017:

Nu finns det fyra avdelningar på Lillegården, Myran, Sländan. Haren och Äventyret. Myran har flyttat upp till Panterns lokaler och Äventyret har flyttat ner på Lillegården. Detta betyder att barn upp till 2 år är på Myran och barn 3-5 är i Lillegårdens lokaler. Öppning fram till 7:15 sker på myran, och stängning efter 16:30 är på myran.

Personal som går vid 16:30 läser på Lillegården. Men den som går sist larmar.

Reflektionstider: Fm – 9:45 – 11. Em 12.15- 13.30

Äventyret – Onsdag fm

Myran – Fredag fm

Sländan – Onsdag em

Haren – Måndag fm

6. Tidsplan

Kommun	Se bilaga 4 – Gemensamt kalendarium 2016-2017. Arbetslagen följer upp arbetet varje vecka under ordinarie reflektionstid med hjälp av pedagogisk dokumentation samt en gång per månad mer noggrant. En gång per termin har varje arbetslag totalt en heldags utvärdering av de valda målområdena samt att detta dokument uppdateras.
Förskola	Förskolans samordnare, tillsammans med någon ur ledningsgruppen, sammanställer förskolans arbete med de valda målområdena under januari samt augusti månad för inlämning till förvaltningen under september månad.
Avdelning	Arbetslagen lämnar en analys av sitt arbete i december samt juni till samordnare för sammanställning.

7. Uppföljning – Utvärdering

Kommun	Pedagogiska utvecklingsgruppen analyserar vilka behov/utmaningar/framgångsfaktorer som finns utifrån varje förskolas resultatrapportsammanställning. Ledningsgruppen gör en fördjupad analys av detta och beslutar därefter vilka insatser som eventuellt behöver göras.
Förskola	I slutet på varje läsår under en arbetsplatsträff analyseras förskolans mål utifrån avdelningarnas arbete. Därefter bestämmer förskolan, tillsammans med någon ur ledningsgrupp vid behov, om nästa läsårs fokusområde, vilket kan vara samma som det arbetats med under året eller ändras till något av de övriga tre.
Avdelning	Genom verksamhetens ordinarie arbete med observation/dokumentation/pedagogisk dokumentation följer arbetslagens pedagoger barnens lärandeprocesser/tankar inom de uppsatta målområdena veckovis. Var fjärde vecka stämmer arbetslaget av arbetet på avdelningen mot de uppsatta målen utifrån vilken skillnad det gjort för barnen på avdelningen. I slutet på varje termin analyserar arbetslaget, tillsammans med någon ur ledningsgruppen, arbetet i förhållande till förskolans och avdelningens uppsatta mål under en hel dag.

8 Framgångsfaktorer

8.1 Läsåret 2016/2017

Kommun	<p>Augusti 2016:</p> <p>Från tidigare år har vi uppmärksammat följande framgångsfaktorer i det övergripande arbetet. Gemensamma arbetsplatsträffar har stärkt vi-känslan inom de kommunala förskolorna och ökat likvärdigheten för alla våra barn.</p> <p>Införandet av fyra nätverksgrupper där samtliga pedagoger, förutom samordnare, har deltagit i någon grupp har gett pedagogerna möjlighet att träffas över förskolornas gränser och diskutera pedagogiska frågor utifrån ett givet tema. Även detta har stärkt vi-känslan och likvärdigheten.</p> <p>Genom PUG (pedagogiska utvecklingsgruppen) har förskolornas samordnare tillsammans med ledningsgrupp haft möjlighet att träffas varannan vecka för att diskutera och fördjupa sig i beslut, funderingar och frågor som rör förskolornas övergripande arbete.</p> <p>Varje förskola har en samordnare som är den huvudsakliga kontaktpersonen mot ledningsgrupp, förvaltning och övriga verksamheter som kommer i kontakt med förskolorna samt ansvarar för vissa administrativa uppgifter. Detta har gjort detta arbetet bättre och smidigare, då det finns en tydlig sammanhållande kraft på förskolan som har avsatt tid för dessa arbetsuppgifter.</p> <p>De kommunala stödfunktionerna i form av pedagogisk utvecklingsledare, pedagogisk handledare, ateljépedagog samt specialpedagog har även fortsättningsvis kunnat sätta fokus på och fokuserat förskolornas utvecklingsarbete.</p> <p>Förskolecheferna har varje vecka möten på varje förskola och står därigenom i nära kommunikation med verksamheterna. Steget mellan ledning och verksamhet är kort.</p> <p>Ledningsgruppens sammansättning av olika kompetenser, utbildningar och uppgifter gör att det övergripande arbetet hela tiden ifrågasätts och stärks.</p> <p>Augusti 2017:</p>
--------	--

	<p>Att barnen ges möjlighet att arbeta i mindre grupper under större delen av tiden i verksamheten upplevs som en stor framgångsfaktor där varje enskilt barn lyfts fram mer och får större möjlighet att uttrycka sig och sin vilja. Det ger också större möjlighet att för barnen att se de andra barnen som ”fiffiga kompisar”, vilket är ett begrepp från psykolog Leif Strandberg som föreläste för samtliga pedagoger i förskolan våren 2014.</p> <p>Genom morgonmöte varje dag med barngrupperna ges de större möjlighet att bilda sig en helhet över vad dagen kommer att innehålla och större möjlighet till att utöva inflytande över hur de vill att deras dag ska se ut.</p> <p>På de förskolor där det finns möjlighet till så kallade ”gemensamma roller” upplevs detta som oerhört positivt. Att kunna ha pedagoger som är specialiserade på till exempel utemiljön eller IT-verksamheten bidrar till ett generellt större kunnande inom dessa områden för alla pedagoger.</p>
Förskola	Bra kommunikation mellan avdelningarna, hjälper varandra mellan avdelningarna när det fattas pedagoger. Stora och bra lokaler.
Avdelning	<p>Hösten 2016</p> <p>Haren: Vi har varit duktiga och flexibla på att dela upp barngruppen och på det viset fått ett lugnare och bättre fungerande klimat.</p> <p>Vi har gett barnen feedback, uppmuntran och tid till att lyckas med det de gör.</p> <p>Även i det skapande arbetet får alla barn göra på sitt sätt och på det viset lyckas.</p> <p>Myran: Den pedagogiska miljön är bra och att den förändras efter barnens behov. Den stimulerande pedagogiska miljön är anpassad efter barnens behov både inne och ute. Barnen har möjlighet att gå mellan avdelningarna, ”öppna dörrar”, detta stimulerar barnens dagliga nyfikenhet. Bra kommunikation mellan avdelningarna. Kreativ förmåga, vi pedagoger våga prova även om det inte förberett. Tänka nytt, pröva olika lösningar. Söker nya utmanande ideer. Ändrar om efter olika förutsättningar, ändrar scheman, bra samarbete mellan de olika avdelningarna. Erfarna, trygga pedagoger som ger trygghet både till föräldrarna och barnen som är på inskolning. Bra bemötande.</p> <p>Äventyret: Vi har mycket bra lokaler med bra översikt. Vi har en tillåtande miljö, där barnen under hela dagen kan göra de aktiviteter de vill. Så som tillgång till ateljen vattenlek bygglek rollekar. Pussel pärlning spel. Ipad och böcker. Dans i discorummet. Vi pedagoger är lyhörda och jobbar mycket med att förändra miljön efter barnens intressen. Vi har ett positivt arbetslag där vi ger varandra mycket feedback. Och där man alltid med nya ideer bli väl bemött. Positivt är att ordinarie personal har en hög närvaro. Även om vi ibland fått sätta in plan b.</p> <p>Juni 2017:</p> <p>Äventyret:</p> <p>Vi har mycket bra lokaler med bra översikt. Vi har en tillåtande miljö, där barnen under hela dagen kan göra de aktiviteter de vill. Så som tillgång till ateljen, bygglek, rollekar, pussel pärlning, spel m.m. Ipad och böcker. Dans efter städningen. Vi pedagoger är lyhörda och jobbar mycket med att förändra miljön efter barnens intressen. Vi har ett positivt arbetslag där vi ger varandra mycket feedback. Och där man alltid med nya ideer bli väl bemött.</p> <p>Haren: Vi är duktiga på att dela upp barnen i mindre grupper, för få en lugnare och tryggare vistelse på förskolan.</p> <p>Vi är bra på att lyssna in på vad barnen är intresserade av och följa upp deras intressen.</p>

	<p>Vi ändrar om i miljön utefter barnens intressen och behov.</p> <p>Vi har en bra kontakt med föräldrarna, vi är duktiga på att få barn och vuxna att känna sig välkomna på vår förskola. Vi har ett öppet klimat mellan oss pedagoger.</p> <p>Myran: Vi är bra på att dela upp barngruppen i mindre grupper, för att få en tryggare miljö för barnen. Vi ändrar om miljön utefter barnens intressen och behov. Vi har ett bra samarbete och bra kommunikation i vårt arbetslag, alla vet vad som behöver göras och när.</p> <p>Vi har ett bra samarbete mellan alla avdelningar och kan hjälpas åt när det behövs. Öppen dialog mellan alla pedagoger.</p>
--	---

8.2 Läsåret 2017/2018

Kommun	
Förskola	
Avdelning	

8.3 Läsåret 2018/2019

Kommun	
Förskola	
Avdelning	

9. Hinder och utmaningar

9.1 Läsåret 2016/2017

Kommun	<p>Augusti 2016:</p> <p>Som noterats även tidigare år så är tiden ett av våra stora hinder. Vi skulle gärna se fler dagar då förskolan kan vara stängd så all pedagogisk personal kan träffas och ta del av samma fortbildning och ha tid för diskussioner kring vårt utvecklingsarbete. En del av detta är att kunna lösgöra samtliga pedagoger under två-tre sammanhängande dagar i upptakten av ett nytt läsår. Likaså begränsningen i tid på arbetslags-/förskolenivå att kunna lösgöra arbetslag för arbetslagsreflektioner ser vi som ett hinder.</p> <p>Vi skulle även vilja se utökade resurser för pedagogisk utvecklingstid på varje förskola så varje arbetslag fick möjlighet att diskutera verksamheten under minst två timmar per vecka, jämfört med en timme per vecka idag.</p> <p>I dagsläget har förskolorna ansvar för, inom ramen för den pedagogiska bemanningen, ekonomibiträdesuppgifter. Att vi har utbildade förskollärare som utför uppgifter såsom att ta emot och lägga upp mat eller diska är, i vår mening, ett hinder för utvecklingen inom förskolorna. Vår pedagogiskt utbildade personal bör kunna fokusera på det pedagogiska uppdraget under hela dagen och inte känna en stress över praktiska detaljer som kan skötas av ej pedagogiskt utbildad personal. Vi förordrar att helt lyfta bort dessa delar ur den pedagogiska bemanningsorganisationen och lägga dem utanför på samma sätt som städuppgifterna idag.</p> <p>Ett nytt och uppdaterat resursfördelningssystem som är anpassat till de förutsättningar och beslut Bildningsnämnden tagit, Skolverkets allmänna råd, områdenas socioekonomiska förutsättningar och tar hänsyn till de barn i behov av särskilt stöd som finns inom förskolan ser vi som en nödvändighet för ett fortsatt bra och långsiktigt utvecklingsarbete.</p>
--------	--

	<p>Vi har påbörjat arbetet med den röda tråden 1-16/19år tillsammans med grundskolans rektorer då vi diskuterar övergången till förskoleklass. Detta är en av de stora utmaningarna framför oss där vi behöver hitta en gemensam plattform att stå på för barnens bästa. Likaväl behöver vi inom förskolan arbeta med de övergångar vi har inom våra verksamheter för att barnens bästa ska komma i första rummet.</p> <p>Augusti 2017:</p> <p>Det absolut största hindret är avsaknaden av vikarier, framförallt utbildade vikarier. Under våren har vi vid många tillfällen stått helt utan vikarier och verksamheterna har därigenom gått på knäna och inte kunnat ha den kvalitet som vi eftersträvar.</p> <p>På samma linje är avsaknaden av utbildad personal en stor utmaning, hur kan vi tillgodose behovet av förskollärare och barnskötare på längre sikt? Tillsammans med Vilhelm Moberg Gymnasium kommer vi att starta en lärlingsutbildning till barnskötare. Vi har även lämnat in förslag till förvaltningen kring hur vi kan stötta den personal i verksamheten som vill läsa till förskollärare. Om inget görs åt ovanstående riskerar kvaliteten att sjunka inom verksamheterna.</p> <p>En utmaning är att vi inte vet hur många barn som kommer att födas under de nästkommande fem åren och därigenom anpassa våra bemanningsinsatser efter detta. Detta är något vi fortlöpande behöver undersöka och diskutera så att vi inte överanställer utbildad personal och tvingas till uppsägningar längre fram. Det vore önskvärt att köpa in prognoser kring detta såsom Daniel Jonsson föreslagit.</p> <p>Som noterats även tidigare år så är tiden ett av våra stora hinder. Vi har ett stort behov av flera dagar då förskolan kan vara stängd så all personal kan träffas och ta del av samma utbildning och ha tid för diskussioner kring vårt utvecklingsarbete, särskilt då andelen utbildade sjunker. En del av detta är att kunna lösgöra samtlig personal under två-tre sammanhängande dagar i starten av ett nytt läsår. Vårt förslag är att detta förläggs under tiden för sommarstängningen, för detta krävs en samordning med fritidshemmen vilket gjorde att förslaget föll i år. Vi tror dock på modellen och föreslår att detta införs nästa läsår.</p> <p>Vaktmästares och städpersonals uppgifter och begränsningar i deras arbetsuppgifter motsvarar inte de behov som verksamheterna har vilket innebär att våra pedagoger får ta av sin pedagogiska tid för att utföra uppgifter såsom att sätta upp hyllor, flytta möbler mellan verksamheter eller dammsuga mattor. Vi anser att det är orimligt att förskolornas behov inte utgör grunden för det som utförs.</p> <p>Förskolornas samordnare har fått vidgade, inofficiella, arbetsuppgifter på sitt bord som inte var tänkt från början. Vi kommer att ta höstterminen 2017 till att se över samordnarens arbetsuppgifter och förtydliga dessa och/eller göra om systemet för samordnare från grunden.</p>
Förskola	Vårt största hinder detta år har varit många personalbyten, och att utbildad personal inte blivit ersatt med utbildade pedagoger.
Avdelning	<p>Hösten2016:</p> <p>Äventyret: Vårt stora hinder har varit personalbyten. Vi har haft vikarier utan utbildning. Och det blir ett stort ansvar för de ordinarie. Utmaningen va att de nya 12.orna skulle skolas in på ett bra sätt. Vi började med lite spontana besök under våren. Sen pratade vi med de ”gamla barnen” om hur det skulle ta ansvar för de nya. Och hjälpa dem att komma till rätta på äventyret. Detta fungerade väldigt bra.</p> <p>Haren: Ett av hindret att få en lugn och trygg barngrupp är omsättningen på pedagogerna</p>

<p>och stora barngrupper.</p> <p>Snabba beslut när det gäller både barn och pedagogförändringar påverkar också arbetet på förskolan.</p> <p>Vi har för lite tid för reflektion, hinner inte att reflektera färdigt på den tid vi har nu.</p> <p>Myran: Omsättningen av pedagoger gör att det blir otryggt både för pedagoger, barn och föräldrar. Brist på reflektionstid. Ingen behörig personal.</p> <p>Juni 2017:</p> <p>Haren: Ibland är det svårt att få tag i vikarie.</p> <p>Ekonomi.</p> <p>Utmaningar:</p> <p>Vi ska ändra om barngrupperna, de minsta barnen ska vara i äventyrets lokaler och 3-5-åringarna ska vara på Lillegården.</p> <p>Vi ska försöka göra utesnick och utmana, utveckla bygg och konstruktion.</p> <p>Myran: Den trygga barngrupp vi har fått nu kommer att splittras, de minsta barnen kommer få en helt ny miljö med mestadels nya pedagoger. Medan de äldsta barnen blir kvar i samma lokaler.</p> <p>Det är svårt att få tag på vikarie.</p> <p>Äventyret: En utmaning har varit att fått in 2 nya personal. Hur samarbeta vi?</p> <p>Det var dålig med vikarie när en personal blev sjuk.</p> <p>Ibland dålig kommunikation mellan avdelningar.</p>
--

9.2 Läsåret 2017/2018

Kommun	
Förskola	
Avdelning	

9.3 Läsåret 2018/2019

Kommun	
Förskola	
Avdelning	

10. Bilagor

10.1 Bilaga 1 – Handlingsplan Modersmålsstöd

Svar från förskolan till Skolinspektionen

Omedelbara åtgärder:

- Samtlig pedagogisk personal ska under februari och mars 2016 läsa boken ”Flera språk i förskolan” från Skolverket. All personal har egna tjänstedatorer och får läsa den som PDF. Boken diskuteras under april månads gemensamma arbetsplatsträff utifrån de frågeställningar som finns i boken.
- Samtlig pedagogisk personal får under februari och mars 2016 i uppgift att bekanta sig med skolverkets webbplats ”Tema modersmål – mötesplats för modersmål i förskolor och skolor”. Webbplatsens innehåll och användning kommer att diskuteras under april månads gemensamma arbetsplatsträff.
- Den 18 april 2016 föreläser Jeanette Ohlson-Carlborg en halvdag för samtlig pedagogisk personal på temat Kulturmöten i förskolan och skolans värld.
- Modersmåls lärare i arabiska finns att tillgå för förskolan 1 timme/vecka.

Långsiktiga åtgärder:

- I verksamhetsplanen för förskolan i Emmaboda kommun som ska gälla från hösten 2016 till och med våren 2019 kommer ”Mångfald” att vara ett av de fyra utvecklingsområdena. Varje utvecklingsområde kommer att definieras av två huvudmål och under utvecklingsområdet Mångfald kommer utvecklingen av modersmålsstöd vara ett. Exakt formulering av huvudmålet bestäms efter samråd med förskolornas samordnare.

Ledningsgrupp (förskolechefer, pedagogisk utvecklingsledare, ateljépedagog samt administratör) tillsammans med förskolornas samordnare ansvarar för att detta blir utfört senast maj 2016. Samtliga arbetslag ansvarar för att arbeta utifrån verksamhetsplanen från och med augusti 2016 och följa upp och utvärdera sitt arbete vid två tillfällen per termin.

- Sedan hösten 2015 har förskolan haft fem nätverksgrupper för pedagogiska diskussioner och hösten 2016 kommer dessa samordnas mer med verksamhetsplanens utvecklingsområden. En nätverksgrupp kommer att fokusera på Mångfald/Kultur/Modersmål och har som uppgift att diskutera och utveckla det konkreta arbetet i barngrupperna på dessa områden. *Förskolans pedagogiska utvecklingsledare tillsammans med förskolans specialpedagog ansvarar för innehållet och arbetet i denna nätverksgrupp som startar i början av höstterminen 2016.*
- Förskolan vill initiera ett samarbete med skolan där skolelever med annat modersmål kan komma och läsa för barn på förskolan med samma modersmål. Detta kan integreras som en del i skolans modersmålsundervisning. Om det finns möjlighet till detta samordnar vi med biblioteket för att få fram relevant litteratur. *Förskolechef tar kontakt med rektor senast under februari 2016 och därefter kontakt med biblioteket.*
- Förskolans IKT-ansvarige får i uppdrag att under vårterminen undersöka vilka tekniska verktyg som kan inhandlas för att stödja och underlätta arbetet med modersmål i förskolan. *Förskolans IKT-ansvarige lägger fram olika alternativ för förskolechef senast maj 2016.*
- Under inskolning av barn med annat modersmål kommer förskolan att hantera dem som barn i behov av särskilt stöd och tillsätta extra resurser, bland annat i form av vikarier, återkommande möten med tolkstöd och modersmåls lärare, för att ge barnen och deras familjer en bättre introduktion i förskolans verksamhet på så sätt att förskolans pedagoger känner att alla barn kan mötas utifrån sina förutsättningar och

behov. *Förskolechef tar kontakt med förvaltningschef och förvaltningsekonom under februari 2016 för att tillse att de ekonomiska medlen för detta finns.*

- Förskolan behöver utökade möjligheter till modersmåls lärare. 5 timmar per förskola, vecka och språk är önskvärt. *Förskolechef tar kontakt med förvaltningschef och förvaltningsekonom under februari 2016 för att tillse att de ekonomiska medlen för detta finns och därefter kontakt med kommunens modersmåls samordnare.*
- Då flertalet av de barn med annat modersmål som kommer till förskolans verksamheter är flyktingar och/eller asylsökande är det önskvärt att förskolans verksamhet finns med på de inledande samtalen som förs med familjerna när de blivit kommunplacerade. *Förskolechef tar kontakt med flyktingsekreterare Emelie Qviberg på Integrationsenheten i Emmaboda kommun under mars 2016.*

10.2 Bilaga 2 – Arbetsrutin Modersmålsstöd

10§ SL Förskolan ska medverka till att barn med annat modersmål än svenska får möjlighet att utveckla både det svenska språket och sitt modersmål.

Förskolan kan bidra till att barn som tillhör de nationella minoriteterna och barn med utländsk bakgrund får stöd i att utveckla en flerkulturell tillhörighet. Lpfö 98 s.6

”Språk och lärande hänger oupplösligt samman liksom språk - och identitetsutveckling. Förskolan skall lägga stor vikt vid att stimulera varje barns språkutveckling och uppmuntra och ta tillvara barnets nyfikenhet och intresse för den skriftspråkliga världen. Barn med utländsk bakgrund som utvecklar sitt modersmål får bättre möjligheter att lära sig svenska och även utveckla kunskap inom andra områden. Förskolan ska medverka till att barn med ett annat modersmål än svenska får möjlighet att både utveckla det svenska språket och sitt modersmål.”(Lpfö 98, s.7)

Förskolan ska sträva efter att varje barn

- Tillägnar sig och nyanserar innebörden i begrepp, ser samband och upptäcker nya sätt att förstå sin omvärld,
- Utvecklar sin förmåga att lyssna, reflektera och ge uttryck för egna uppfattningar och försöker förstå andras perspektiv,
- Utvecklar nyanserat talspråk, ordförråd och begrepp samt sin förmåga att leka med ord, berätta, uttrycka tankar, ställa frågor, argumentera och kommunicera med andra.
- Utvecklar intresse för skriftspråk samt förståelse för symboler och deras kommunikativa funktioner, (Lpfö 98, s.10)

Förskolans mål

- Få möjlighet att både utveckla det svenska språket och sitt modersmål.
- Få stöd i att utveckla en dubbelkulturtillhörighet.

Förskolan ska

När vi får barn med ett annat modersmål än svenska ska vi börja med att inventera förskolans förutsättningar. Har vi pedagoger som talar barnets modersmål? Finns andra barn på förskolan med samma modersmål? Det är frågor som vi bör ha med vid placering av barn. Har vi tillgång till modersmåls lärare?

Finns det inte tillgång till flerspråkig pedagog eller modersmåls lärare så kan den svenska talande pedagogen tillsammans med föräldrarna ändå göra mycket för att stimulera barnets modersmål.

Barnet

Att stödja barnet i sitt modersmål så tidigt som möjligt är viktigt eftersom den tidiga språkstimulansen har stor betydelse oavsett vilket språk det gäller. Det är viktigt för barnet att inte barnets modersmål avbryts då det börjar i förskolan.

Föräldrarna

Förskolan ska komplettera hemmet genom att skapa bästa möjliga förutsättningar för att varje barn ska utvecklas rikt och mångsidigt. Förskolans arbete med barnen ska därför ske i ett nära och förtroendefullt samarbete med hemmen.(Lpfö s.13)

Ev. så behövs en tolk inför föräldrasamtalet.

Vi pedagoger kan tala med föräldrarna om att forskningen säger att ett väl utvecklat modersmål underlättar inläringen av ett annat språk. Vi uppmuntrar föräldrarna till att använda sitt hemspråk och försöka få dem förstå att modersmålet är grunden för att barnet lättare ska lära sig svenska.

Pedagoger ska även prata med föräldrarna om deras kultur, vara pålästa för att få en förförståelse för deras kultur och att få veta vad som är viktigt för föräldrarna t.ex. att inte äta griskött.

Barn och föräldrar ska veta att vi tycker att deras modersmål är viktigt och att vi uppmuntrar till att det används genom att:

- Personalen lär sig hälsningsfraser och andra ord.
- Involvera de andra barnen på förskolan genom att lära dem några ord.

- Att visa intresse för barnets modersmål. Att använda en skrivbok där både pedagoger och föräldrar kan anteckna ord som är bra att känna till. Ord som är viktiga i olika sammanhang under dagen, samtalen/aktiviteten och leken. Vill föräldrarna lära oss sånger på deras modersmål?
- Stimulera språket genom att låta barnet lyssna på deras modersmål från andra källor såsom cd med musik, sagor eller att titta på DVD. Vi ska ta hjälp av bibliotek och internet för att hitta material. Leta upp appar som vi kan använda till våra läsplattor.

I arbetet med barnets svenska språkutveckling ska pedagogerna medvetet arbeta med att orden och begreppen ska förtydligas eftersom vi använder ord som är okända för barnet. Fastän barnet använder vissa ord så är det inte säkert att de vet betydelsen av ordet.

Finns personal/modersmåls lärare som pratar barnets språk så kommer den att tala sitt modersmål i det dagliga arbetet och arbeta enligt punkterna här nedan. Grunderna för att språket ska utvecklas på ett gynnsamt sätt är att inflödet är rikligt = att barnet får höra språket och att utflödet är rikligt = barnet får möjlighet att använda sina språkliga kunskaper. Innehållet får inte vara för svårt, men gärna snäppet över barnets nivå så att barnet får utmaningar.

Det är genom att möta språket i meningsfulla sammanhang som barnet tar till sig språket därför ska arbetet genomsyra hela verksamheten och under hela dagen genom att:

T.ex. vilka sånger sjunger man i barngruppen? Vad betyder orden i Bä, bä vita lamm? Hur kan vi göra sången begriplig? Pedagogerna ska bearbeta texten så att man försäkras om att barnet förstår innehållet. Finns texten översatt till andra språk?

Genom att sätta ord på allt man gör i samband med olika rutinsituationer så ökar man ordförrådet. T.ex. att vid påklädningen benämna klädesplagg vid ord, färg på kläderna och hur det känns att ha dem på sig.

Fånga upp de ord som barnet säger för att ge dem sammanhang och mening. T.ex. genom att vara närvarande i leken. Samtala om vad som händer, ge förklaringar och prata om vad som hänt på en nivå som barnet förstår.

Pedagogerna ska tänka på att barnet ska få höra språket samtidigt som vi ska tänka på att barnet ska få många möjligheter att själva formulera sina tankar, önsknings och behov.

Planerade stunder där barnet ska kunna samtala och verka i mindre grupper. Här kan vi arbeta med språket genom böcker. Genom att låta barnet följa med i handlingen genom bilderna. Förklara svåra ord. Låta barnen återberätta sagan, samtala om boken – ställa frågor. Berätta sagan med hjälp av konkret material – språkpåsar eller dramatisera. Här kan vi ta hjälp av föräldrarna som kan läsa sagan på barnets modersmål. Bra att ta en bok som finns på svenska och på barnets modersmål.

IKT för modersmål i förskolan

Spel och multimedia kan användas i förskolan för att utveckla barns modersmål och det svenska språket. En rik och språkutvecklande miljö där barn kan lära tillsammans av varandra och med engagerade vuxna gynnar språkutvecklingen.

Pekplattor är extra bra för flerspråkiga förskolebarn, det visar en licentiatavhandling från Uppsala universitet. Med hjälp av plattorna kan barnen höra böcker på sitt andra modersmål, använda pedagogiska appar samt kommunicera med barn på andra förskolor via exempelvis Skype.

Språkstimulerande spel och appar

På sidan Modersmålsappar listas appar som har inbyggt tal på flera språk, inte bara svenska. Dessa appar kan användas för att utveckla barns modersmål även om det inte alltid är appens ursprungliga syfte.

Många appar finns tillgängliga på flera olika språk och kan på så sätt stimulera barnens modersmål. Ett exempel på webbplats är Skolappar där lärare skriver recensioner kopplade till läroplanen.

På Utbildningsradions barnwebb finns bland annat spelet Katten musen tiotusen. Det kan spelas på svenska, arabiska, finska, samiska, spanska, surani och turkiska. På barnwebben finns också filmer och sagor på olika språk. (Skolutveckling-spel och appar-Skolverket.)

Källor

Läroplan för förskolan Lpfö 98

Myndighet för skolutveckling (2008) Flerspråkighet i förskolan. Stockholm.

Tidningen Förskolan Nr 4(2009). Nationella minoriteter i förskola och skola.

Skolverket. Skolutveckling-spel och appar-Skolverket.

www.modersmal.skolverket.se

10.3 Bilaga 3 – Emmaboda vår framtid

Emmaboda kommunfullmäktige antog 24 mars 2015 en vision:

”Emmaboda kommun skall vara den öppna, företagsamma och miljömedvetna kommunen med god tillväxt som är attraktiv för näringsliv, föreningsliv och invånare – en naturlig mötesplats i sydost.”

Utifrån denna vision tog kommunens ledningsgrupp fram fem stycken utvecklingsområden och till varje utvecklingsområde olika målområden. Förskolan är inte direkt omnämnd i dessa utvecklings-/målområden men är, som vi ser det, en viktig kugge i maskineriet att nå visionen. Nedan är våra tankar kring hur förskolan i Emmaboda kommun stöttar visionen.

A – Emmaboda kommun som attraktiv knutpunkt och mötesplats.

En aktiv och, i samhället, synliggjord förskola som kännetecknas av hög kvalitet och tillgänglighet kan locka fler familjer till kommunen. Genom vårt nuvarande arbete, bland annat genom den årliga utställningen på biblioteket, synliggör vi kommunens barn och ger dem en plats i det offentliga rummet.

Förskolan har satsat på att anordna fortbildning för samtliga pedagoger i kommunen och har vid flertalet tillfällen bjudit in närliggande kommuners pedagoger att medverka i dessa fortbildningar. Emmaboda har då blivit en mötesplats för pedagoger inom förskolan.

B – Näringslivsfrämjande aktiviteter – stöd och service till företag.

Förutom att förskolan i sitt ordinarie uppdrag stöttar kommunens företag genom att möjliggöra att fler kan förvärvsarbeta så har förskolan det stora uppdraget att vara familjernas första kontakt med kommunens bildningsväsende. Förskolan är barnens första steg i det livslånga lärandet och genom att ge barnen möjlighet att bli innovativa och kreativa samhällsmedborgare som vågar lyckas kan förskolan bidra till ett ökat företagande.

C – Boende, fritid, kultur och miljö.

Förskolan i Emmaboda kommun strävar efter att vara en aktiv del av samhället och ge barnen möjlighet att se och reflektera kring det samhälle som finns och har funnits där de bor. Genom detta kan barnen se vilka möjligheter som finns och vilka möjligheter som de kan skapa i framtiden.

Läroplanen för förskolan beskriver att förskolan ska arbeta med miljöfrågor för att barnen ska få en förståelse för naturens kretslopp och hur människor, natur och miljö påverkar varandra. Bland annat genom att vi återanvänder ”skräpmaterial” i de skapande verksamheterna får barn möjlighet att reflektera kring hur vi använder jordens ändliga resurser och att vi ska ha respekt för och vara rädda om vår miljö.

D – Sysselsättning, integration, jämlikhet, jämställdhet och mångfald.

För många nyanlända är förskolan den första riktiga kontakten med det svenska samhället. Genom det vardagliga arbetet möjliggörs en naturlig integration.

Jämlikhet, jämställdhet och mångfald är ord som i många år genomsyrat förskolans verksamhet och finns tydligt uttryckt som arbetsområde i läroplanen.

Genom att barnen ges möjlighet att pröva och utmanas i det de är intresserade av skapas en naturlig grogrund för innovation och initiativ som i förlängningen kan leda till ett ökat företagande och därigenom en ökad sysselsättning.

E – Infrastruktur – Förutsättningar för att bo och verka i hela kommunen.

Förskolan har satsat på att få modern teknik att bli ett naturligt inslag i verksamheterna, bland annat för att barnen ska bli bekväma med att kommunicera på många olika sätt.

En av grundtankarna för förskolans arbete är att det ska vara likvärdigt. Det ska inte spela någon roll var i kommunen ett barn bor, barnet ska få likvärdiga förutsättningar för att utvecklas till den bästa människa barnet kan bli. Likvärdigt innebär inte likadant och varje förskola är därför unikt anpassad till de förutsättningar och utmaningar som finns i dess närområde.

Genom införandet av helg, natt och kvälls-verksamheten har förskolan möjliggjort att fler kan arbeta de tider som samhället kräver.

10.4 Bilaga 4 – Gemensamt kalendarium 2016-2017

Vecka	Datum	Aktivitet
33 – 25	Augusti 16 – Juni 16	Litteratur enligt särskild lista utifrån nätverksgrupper. Kompenseras med 3 timmar/termin.
33	15-19 Augusti	Eftermiddagar till varje arbetslag, iordningställande av miljöer och pedagogiska diskussioner enligt särskilt dokument.
	18 Augusti	Upptaktsdag (stängd dag) enligt separat program. Arbetstid 08 ⁰⁰ -17 ⁰⁰
34	22 Augusti	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰ Träff nätverksgruppsledare 15 ⁰⁰ -16 ³⁰
	24 Augusti	Gemensam APT - Föreläsning Ann Åberg – 16 ³⁰ -20 ³⁰
35	29 Augusti	Workshop 13 ³⁰ -16 ³⁰
36 – 44	September – Oktober	Auskultation i förskoleklass. Förskoleklass auskulterar i förskola. Förskolechefer informerar under augusti/september.
36 – 39	September	APT egna förskolan Gemensam diskussionspunkt: Ann Åbergs föreläsning Nätverksgrupperna informerar varandra
36	5 September	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Nätverksträff – IKT 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
37	12 September	Pedagogisk dokumentationskurs 4
	14 September	Gemensam APT - Föreläsning Ann Åberg – 16 ³⁰ -20 ³⁰
38	19 September	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Nätverksträff – Modersmål/Kultur 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
39	26 September	Workshop 13 ³⁰ -16 ³⁰
40	3 Oktober	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Nätverksträff – Pedagogiska miljöer 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
41	10 Oktober	IT-Café 13 ³⁰ -16 ³⁰
	14 Oktober	Halvdagsutbildning för några 08 ³⁰ -11 ⁰⁰ – Information kommer senare
42	17 Oktober	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Nätverksträff – Värdegrund 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
43	24 Oktober	Workshop 13 ³⁰ -16 ³⁰
44	31 Oktober	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Nätverksträff – IKT 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
44 – 48	November	APT egna förskolan tillsammans skolans pedagoger.
45	7 November	Pedagogisk dokumentationskurs 4
46	14 November	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Nätverksträff – Modersmål/Kultur 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
47	21 November	Workshop 13 ³⁰ -16 ³⁰
48	28 November	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Nätverksträff – Pedagogiska miljöer 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
49 – 51	5 – 23 December	Utvärderingsdag
49	5 December	IT-Café 13 ³⁰ -16 ³⁰
	6 December	Gemensam APT
50	12 December	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Nätverksträff – Värdegrund 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
51	19 December	Reservtid för Workshop/IT-Café 13 ³⁰ -16 ³⁰
2 – 5	Januari	APT egna förskolan Gemensam diskussionspunkt: Nätverksgrupperna informerar varandra

2	9 Januari	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
3	16 Januari	Pedagogisk dokumentationskurs 4
4	23 Januari	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Nätverksträff – IKT 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
5	30 Januari	Workshop 13 ³⁰ -16 ³⁰
6	6 Februari	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Nätverksträff – Modersmål/Kultur 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
7	13 Februari	IT-Café 13 ³⁰ -16 ³⁰
	15 Februari	Gemensam APT
8	20 Februari	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Nätverksträff – Pedagogiska miljöer 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
9	27 Februari	Workshop 13 ³⁰ -16 ³⁰
10 – 13	Mars	APT egna förskolan Gemensam diskussionspunkt: Nätverksgrupperna informerar varandra
10	6 Mars	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Nätverksträff – Värdegrund 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
11	13 Mars	Pedagogisk dokumentationskurs 4
	17 Mars	Halvdagsutbildning för några 08 ³⁰ -11 ⁰⁰ – Information kommer senare
12	20 Mars	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Nätverksträff – IKT 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
13	27 Mars	Workshop 13 ³⁰ -16 ³⁰
	31 Mars	Stängd dag
14	3 April	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Nätverksträff – Modersmål/Kultur 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
	6 April	Gemensam APT
15	10 April	Pedagogisk dokumentationskurs 4 Studiebesök
17	24 April	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
18 – 22	Maj	APT egna förskolan Gemensam diskussionspunkt: Nätverksgrupperna informerar varandra
19	8 Maj	Workshop 13 ³⁰ -16 ³⁰
20	15 Maj	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Nätverksträff – Pedagogiska miljöer 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
21	22 Maj	IT-Café 13 ³⁰ -16 ³⁰
22	29 Maj	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Nätverksträff – Värdegrund 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
23 – 25	5 – 22 Juni	Utvärderingsdag
24	12 Juni	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
	13 Juni	Gemensam APT – Tema Glitter & Glamour
25	19 Juni	Reservtid för Workshop/IT-Café 13 ³⁰ -16 ³⁰
	23 Juni	Midsommarafton – Dans och fest på egen hand

10.5 Bilaga 5 – Gemensamt kalendarium 2017-2018

Vecka	Datum	Aktivitet
23-27	Maj 17 – Juni 17	En heldag för varje arbetslag (som de ser ut till hösten) för planering inför läsåret. Varje förskola gör eget schema för detta.
33 – 25	Augusti 17 – Juni 18	Litteratur enligt särskild lista utifrån nätverksgrupper. Kompenseras med 3 alt 6 timmar/termin (se litteraturlista).
32–35	Augusti	APT egna förskolan
35	28 Augusti	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰ Nätverksgrupp Barnskötare 1 – Träff 1 16 ⁰⁰ -17 ³⁰
	30 Augusti	Öppen IT-workshop 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
36	4 September	Nätverksgrupp Ny inom förskolan 1 – Träff 1 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
	5 September	Gemensam APT – 17 ³⁰ -20 ⁰⁰
37	11-15 September	Uppföljning
	11 September	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰ Nätverksgrupp Förskollärare 1 – Träff 1 16 ⁰⁰ -17 ³⁰
38	18 September	Nätverksgrupp Ny inom förskolan 2 – Träff 1 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
	20 September	Öppen IT-workshop 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰ Pedagogisk dokumentationskurs 5 – Träff 1 16 ⁰⁰ -19 ⁰⁰
	21 September	Stängningsdag för förskolan. Särskilt program kommer.
39	25 September	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰ Nätverksgrupp Förskollärare 2 – Träff 1 16 ⁰⁰ -17 ³⁰
	2 Oktober	Nätverksgrupp Ny inom förskolan 1 – Träff 2 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
41	9 Oktober	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰ Nätverksgrupp Barnskötare 2 – Träff 1 16 ⁰⁰ -17 ³⁰
	11 Oktober	Öppen IT-workshop 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
42	16 Oktober	Nätverksgrupp Ny inom förskolan 2 – Träff 2 15 ³⁰ -17 ⁰⁰ Gemensam APT – 17 ³⁰ -20 ⁰⁰
	23 Oktober	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰ Nätverksgrupp Barnskötare 1 – Träff 2 16 ⁰⁰ -17 ³⁰
43	29 Oktober	<i>Sommartid slutar. Flytta klockan 1 timme bakåt.</i>
	30 Okt – 3 Nov	Uppföljning
44	30 Oktober	Nätverksgrupp Ny inom förskolan 1 – Träff 3 15 ³⁰ -17 ⁰⁰ Öppen IT-workshop 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
	1 November	Pedagogisk dokumentationskurs 5 – Träff 2 16 ⁰⁰ -19 ⁰⁰
45–48	November	APT egna förskolan
45	6 November	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰ Nätverksgrupp Förskollärare 1 – Träff 2 16 ⁰⁰ -17 ³⁰
	13 November	Nätverksgrupp Ny inom förskolan 2 – Träff 3 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
47	20 November	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰ Nätverksgrupp Förskollärare 2 – Träff 2 16 ⁰⁰ -17 ³⁰
	22 November	Öppen IT-workshop 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
48	27 November	Nätverksgrupp Ny inom förskolan 1 – Träff 4 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
49–51	December	Utvärderingsdag
49	4 December	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰ Nätverksgrupp Barnskötare 2 – Träff 2 16 ⁰⁰ -17 ³⁰
	7 December	Gemensam APT – 17 ³⁰ -20 ⁰⁰
50	11 December	Nätverksgrupp Ny inom förskolan 2 – Träff 4 15 ³⁰ -17 ⁰⁰

	13 December	Öppen IT-workshop 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
51	18 December	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Nätverksgrupp Barnskötare 1 – Träff 3 16 ⁰⁰ -17 ³⁰
2–5	Januari	APT egna förskolan
3	15 Januari	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Nätverksgrupp Förskollärare 1 – Träff 3 16 ⁰⁰ -17 ³⁰
	17 Januari	Öppen IT-workshop 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
4	22 Januari	Nätverksgrupp Ny inom förskolan 1 – Träff 5 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
		Pedagogisk dokumentationskurs 5 – Träff 3 16 ⁰⁰ -19 ⁰⁰
5	29 Januari	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Nätverksgrupp Förskollärare 2 – Träff 3 16 ⁰⁰ -17 ³⁰
6	5 Februari	Nätverksgrupp Ny inom förskolan 2 – Träff 5 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
	6 Februari	Gemensam APT – 17 ³⁰ -20 ⁰⁰
	7 Februari	Öppen IT-workshop 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
7	12 – 16 Februari	Uppföljning
	12 Februari	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Nätverksgrupp Barnskötare 2 – Träff 3 16 ⁰⁰ -17 ³⁰
8	19 Februari	Nätverksgrupp Ny inom förskolan 1 – Träff 6 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
9	26 Februari	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Nätverksgrupp Barnskötare 1 – Träff 4 16 ⁰⁰ -17 ³⁰
	28 Februari	Öppen IT-workshop 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
9–13	Mars	APT egna förskolan
10	5 Mars	Nätverksgrupp Ny inom förskolan 2 – Träff 6 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
11	12 Mars	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Nätverksgrupp Förskollärare 1 – Träff 4 16 ⁰⁰ -17 ³⁰
12	19 Mars	Nätverksgrupp Ny inom förskolan 1 – Träff 7 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
	21 Mars	Öppen IT-workshop 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Pedagogisk dokumentationskurs 5 – Träff 4 16 ⁰⁰ -19 ⁰⁰
	23 Mars	Stängningsdag för förskolan. Särskilt program kommer.
25 Mars	<i>Sommartid börjar. Flytta klockan 1 timme framåt. Trandagen!</i>	
13 – 14	26 Mar – 6 Apr	Uppföljning
13	26 Mars	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Nätverksgrupp Förskollärare 2 – Träff 4 16 ⁰⁰ -17 ³⁰
	30 Mars	<i>Långfredagen</i>
14	2 April	<i>Annandag påsk</i>
15	9 April	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Nätverksgrupp Barnskötare 2 – Träff 4 16 ⁰⁰ -17 ³⁰
	11 April	Öppen IT-workshop 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
16	16 April	Nätverksgrupp Ny inom förskolan 2 – Träff 7 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
		Gemensam APT – 17 ³⁰ -20 ⁰⁰
17	23 April	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Nätverksgrupp Barnskötare 1 – Träff 5 16 ⁰⁰ -17 ³⁰
18–22	Maj	APT egna förskolan
18	1 Maj	<i>Första maj</i>
	2 Maj	Öppen IT-workshop 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
19	7 Maj	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Nätverksgrupp Förskollärare 1 – Träff 5 16 ⁰⁰ -17 ³⁰

	<i>10 Maj</i>	<i>Kristi Himmelfärdsdag</i>
18	2 Maj	Öppen IT-workshop 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
20	14 – 18 Maj	Uppföljning
	14 Maj	Nätverksgrupp Ny inom förskolan 1 – Träff 8 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
	16 Maj	Pedagogisk dokumentationskurs 5 – 17 ⁰⁰ -19 ⁰⁰ Studiebesök
	<i>17 Maj</i>	<i>Förskolans dag</i>
21–22	28 Maj – 1 Juni	VårRundan
21	21 Maj	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Nätverksgrupp Förskollärare 2 – Träff 5 16 ⁰⁰ -17 ³⁰
	23 Maj	Öppen IT-workshop 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
22	28 Maj	Nätverksgrupp Ny inom förskolan 2 – Träff 8 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
23	4 Juni	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Nätverksgrupp Barnskötare 2 – Träff 5 16 ⁰⁰ -17 ³⁰
	<i>6 Juni</i>	<i>Nationaldagen</i>
	7 Juni	Gemensam APT – 17 ³⁰ -20 ⁰⁰
24	11 Juni	Nätverksgrupp Ny inom förskolan 1 – Träff 9 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
25	18 Juni	Nätverksgrupp Ny inom förskolan 2 – Träff 9 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
	<i>22 Juni</i>	<i>Midsommarafton – Dans band i band</i>